

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sacra Veterum Temporum Uti Et Evangelica, Ac
Apostolica Historia**

Steinhart, Franz

Ingolstadii, 1734

VD18 90104692

Historia Apostolica Petrus Summus Ecclesiæ in terris Pastor & Pontifex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62332)

HISTORIA APOSTOLICA

PETRUS

Summus Ecclesiæ in terris Pastor & Pontifex.

DUm ita ascendentem suscepit demum nubes ab oculis eorum, coram adstant duo Angeli in vestibus albis, & in cælum adhuc aspicientibus nuntiant, Jesum aliquando sic venturum, quemadmodum nunc vidissent eundem in cælum. quibus rursum disparentibus illi reversi sunt Jerusalem *cum gaudio magno*, ingressique notam Joannis Marci unius è Christi discipulis domum in canaculo, seu superiore parte domus, summa juncti charitate inter ardentes preces promissum Spiritus Sancti adventum præstolabantur. Petrus verò, natus tunc annos circiter triginta, vices Christi in terris agere cepit, & Ecclesiam Ejus fundatam sanguine gubernare. cumque à morte Christi nullus in locum Judæ suffectus esset, rem haud amplius & ultra Pentecosten differendam ratus aptum istud tempus esse putavit faciendæ electioni, qua impleretur Scriptura, & Episcopatum ejus acciperet alter. Quodam igitur die exurgens in medio fratrum hoc suum consilium presentibus centum viginti ferè hominibus proposuit. Cumque placuisset, in tantæ dignitatis spem vocati sunt Barsabas & Mathias duo ex septuaginta Christi discipulis. Horum nominibus in urnam conjectis, factaque ad Deum oratione *sors cecidit super Mathiam*; qui adeo duodenarium à Christo definitum Apostolorum numerum implevit.

Post hanc functionem dum perseverant unanimiter in oratione cum mulieribus & Maria Matre Jesu, & fratribus Ejus, sive cognatis; ecce Spiritus Sanctus vigesima quartâ Maii die Dominico horâ ab ortu Solis tertiâ in sono vehementi instar igneæ linguæ supra singulorum capita effulgentis descendit. Quo repleti omnes capere variis linguis loqui, & magnalia DEI populo, ad canaculum auditò insolitò sono undique affluenti, prædicare stupentibus maximè illis Judæis, qui è Perside, Ægypto,

Ab Anno Christi passæ primo.

Apostoli revertuntur in urbem. Mathias fit Apostolus. Act. c. 1.

Spiritu Sancto repleti variis linguis loquuntur. Act. 2. à v. 1. ad 13.

Sacra Veterum Temp. Histor.

Uu

Ara

Arabia, Roma, Creta, Mesopotamia, Cappadocia, aliisque Asiae partibus Jerosolymæ magnò numero tum religionis, tum negotiorum causâ aderant, & audiebant unusquisque lingua sua, in qua nati erant, eos loquentes.

Die Penteco-
stes tria mil-
lia baptizan-
tur.
Act. 2. v. 13.
ad 42.

Non deerant, qui irridentes dicerent, Galilæos hos multò plenos esse, quos autem Petrus stans cum undecim facile confutavit ductò à temporis ratione argumentò; eùm Judæi sole-
rent festis diebus ab ortu solis abstinere omni cibo & potu us-
que ad meridiem, sive horam sextam. habita deinde ad circum-
fusam multitudinem oratione omnes ad pœnitentiam hortatus
est, quam etiam *compuncti corde* ad tria circiter millia ample-
xi sunt, & eodem Pentecostes die baptizati, qui deinceps magno
quotidie credentium numero aucti statis horis ad conciones
Apostolorum, ad orationem, ad fractionem panis, seu Evchari-
stiam sumendam, conveniebant.

Petrus clau-
dum sanat, &
quinque mil-
lia virorum
convertit.
Act. 3.

Quodam die ascendente Petro cum Joanne in templum ad
horam orationis nonam sedens ad speciosam templi portam men-
dicus ab utero matris suæ claudus petiit ab iis elæmosynam; ad
quem Petrus *aurum, & argentum*, inquit, *non est mihi:*
quod autem habeo, hoc tibi do: in nomine Jesu Christi Nazare-
ni surge, & ambula. tantamque hæc verba habuere virtutem,
ut, qui hactenus bajulabatur, & ponebatur quotidie ad eam
templi portam, nunc non tantum consolidatis basibus ac plantis
staret, sed & cum Apostolis ambularet in templum, & laudans
DEum exiliret. porro hic homo annorum amplius quadraginta
notissimus erat toti Jerosolymæ. eùm ergo Judæi, qui & ipsi ad
eam orationis horam in templum ascenderant, viderent eum
ambulantem, audirèntque, virtute ac potestate duorum virorum
factum id esse, ex omnibus atriis concurrerunt ad porticum Sa-
lomonis, ubi cum mendico orabant Apostoli, nec satis poterant
mirari ac intueri divinos hos homines, quod videns Petrus *Viri*
Israëlita, inquit, *quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini,*
quasi nostra virtute ac potestate fecerimus hunc ambulare?
docuitque se non nisi per fidem Nominis Jesu id fecisse. tum al-
tero jam sermone prædicavit populo pœnitentiam, & Jesum Chri-
stum, quem ostendit per Moysen & omnes Prophetas pridem
fuisse prænuntiatum conversaque sunt hac occasione quinque
millia virorum præter fœminas & pueros, atque horum tot mil-
lium familias.

Non

Nondum finita concione adsunt Sacerdotes, Magistratus templi, & Sadducæi; iratique, à duobus Galilæis non tantum doceri populum, sed & resurrectionem mortuorum prædicari, jubent iniici in Apostolos manus, quòdque jam vespera esset, detineri in custodia usque in crastinum. Altero die conveniunt in concilium principes tribuum, principes Sacerdotum, Seniores & scribæ præsidente summo Pontifice Caipha. quid heri factum ad speciosam portam, jam omnibus notum erat. dissimulatà altera; docendi scilicet & resurrectionem prædicandi causâ, de hoc solo factò quæstionem instituendam decernunt. producti igitur in medium cum mendico duo Apostoli rogantur, in qua virtute aut in quo nomine istud fecissent? respondit sancta cum libertate Petrus, claudum hunc in pedes erectum ambulare non in alio, quàm in illius nomine, quem ipsi crucifixissent, DEUS autem suscitasset à mortuis; nec enim aliud nomen esse sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Caiphas & plerique confidentium benè noverant, hos ipsos esse, qui nuper fuerant cum JESU, mirabanturque homines sine literis & idiotas cum tanta constantia loqui. interim nihil poterant vel audebant contradicere; nam mendicum coram se stantem & ambulantem oculis suis cernebant, quem antea claudum sedentem ad portam speciosam toties viderant. iussi sunt igitur extra concilium paulum secedere, donec revocati audirent sententiam. auditis suffragiis cum res toti Jerosolymæ manifesta neque negari, neque propter populum durius quidpiam in eos statui posset, visum est ipsis silentium indicere, ac sub gravibus minis prohibere, ne deinceps loquerentur in nomine JESU ulli hominum. audita sententia Apostoli antequam exirent, injustam esse hanc prohibitionem, palam ostenderunt dicentes: *si justum est in conspectu Dei vos potius audire, quàm Deum. judicate; non enim possumus, quæ vidimus, & audivimus, non loqui.* Dimissisque his minis neque ipsi, neque ceteri Apostoli, quibus hæc omnia narraverant, absterriti deinceps quoque loquebantur verbum Dei cum fiducia, *magnæque virtute reddebant testimonium Resurrectionis JESU Christi Domini nostri.*

Petrus & Johannes in custodiam dantur, sed iterum dimittuntur. Act. 4. à v. 1. ad 32.

Fideles habent omnia bona com-

His Ecclesiæ initiis erat mira animorum inter credentes consensio, aded ut esset cor unum, & anima una. Omnia ipsis erant communia; nemo erat egens; nam locupletiores vendebant

Uu 2

bant

munia.
Act. 4. v. 32.
& c. 5. v. 1.
ad 12.

bant agros & domos suas, & pretia ponebant ante pedes Apostolorum, quæ deinde dividebantur singulis ad cujusque indigentiam & necessitatem. nominatim Barnabas Levita ex Cypro oriundus vendidit in ea insula agrum suum, pretiumque posuit ante pedes Apostolorum. sequebantur nempe tunc plerique fidelium illud Christi: *si vis perfectus esse, vade, vende, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me.* Quod quidem faciebant non proposito solum, sed voto sese obstringentes; exuebantque se omnium bonorum dominio & proprietate. Atque hinc Ananias & Saphyra conjuges, quod integrum pretium ex vendito agro se afferre meatientes partem sibi clam servassent, subita morte puniti ante pedes Petri conciderunt, ad terrorem scilicet aliorum; *nam factus est timor magnus in universa Ecclesia, & in omnes, qui audierunt hæc.*

Apostoli in-
carcerantur,
& ab Angelo
liberantur.
Act. 5. v. 17.
ad 27.

Apostoli verò pergebant Christum liberè prædicare in porticu Salomonis ad sacras eorum functiones peridoneo; numerisque credentium virorum ac mulierum in dies augebatur, cum non tantum verbum Dei audirent, sed viderent etiam fieri signa & prodigia multa in plebe per manus Apostolorum, præsertim Petri; nam cum Jerosolymæ passim in plateis exponerentur infirmi in lectulis & grabatis, si prætereunte Petro vel umbra illius obumbraret quemquam, liberabatur ab infirmitatibus suis. Neque hoc faciebant soli cives Jerosolimitani; sed concurrebat multitudo etiam vicinarum civitatum afferentes ægros & vexatos à spiritibus immundis, quales tunc temporis nutu ac providentia Divina ad refellendam hæresin Sadducæorum, Angelos & spiritus negantium, plurimi erant; qui omnes, ut primum baptizati, aut confirmati erant, curabantur. At Princeps Sacerdotum & ceteri Sadducæi ob tantam populi novis doctoribus sese adjungentis multitudinem jam diu zelò repleti, ut ipsis post contemptas nuperas minas fortiori remedio silentium imponerent, opportuno die ac tempore comprehendi jubent Apostolos, atque in publicam custodiam compingi, in Concilio crastina die convocando causam violatæ prohibitionis dicturos. Bonam partem noctis jam egerant Apostoli in carcere; cum ecce! adest Angelus Domini, apertisque januis liberos educit, hortatus, ut pergerent sine cura in templo prædicare omnia verba vitæ hujus, qui etiam diluculo intrantes templum docuerunt

populum ut antè. Congregato interea concilio mittit Princeps Sacerdotum Ministros, qui carcere, ut putabat, clausos adducant. isti carcerem quidem invenerunt clausum cum omni diligentia, custodes quoque stantes ante januam; verum aperto carcere neminem intus invenerunt. Quod cum ministri renuntiassent confessui, mirantibus ac sese mutuo aspicientibus supervenit alius nuntians, viros, quos heri in custodiam dedissent, esse in templo, ac docere populum. Magistratus templi, & Princeps Sacerdotum, quid agerent, incerti, demum invitandos potius esse in concilium, quam cogendos decernunt, veriti, ne à populo, si iis vim inferrent, lapidarentur. Ubi stetere in Concilio, Caiphas *præcipiendò*, inquit, *præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto: & ecce! replèstis Jerusalem doctrinà vestrà.* Facti sunt Petrus & Apostoli, omnino se id fecisse, sed quia obedire oportet Deo magis quam hominibus, pergente deinde Petro dicere, Jesum, quem ipsi interemissent suspendentes in ligno, fuisse à Deo Patrum ipsorum à mortuis suscitatum, & exaltatum ad dandam pœnitentiam Israël, & remissionem peccatorum, *hec audientes cogitabant interficere illos.*

Quod animadvertens Gamaliel Phariseus legis doctor & honorabilis universæ plebi, quique Christo & in Eum credentibus jam tum clam favebat, surrexit, Apostolisque paulisper foras secedere iussis gravissima oratione monuit, ne præcipitarent sententiam; novam enim hanc doctrinam, si ex hominibus sit, suapte dissolutum iri; si autem à Deo, frustra conaturos dissolvere, cui quidem consilio cæteri eatenus acquieverunt, ut non interficerentur, flagellis tamen cæderentur. quo facto dimissi sunt severè iterum moniti, ne omninò loquerentur in Nomine Jesu. Et illi quidem *ibant gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro Nomine Jesu contumeliam pati.* Non tamen minùs ac antea in templo publicè, ac circa domos privatim quotidie docebant, & evangelizabant Christum Jesum.

Hactenus credentium, utpote paucorum & ferventium, erat cor unum & anima una. crescente autem paulatim numero, & fervore decrecente incipiunt murmurationes & schismata. Judæi inter Græcos nati ægrè ferebant, quòd ipsorum viduæ ad viliora solum ministeria adhiberentur, viduis Judæorum in Iu-

Creantur
septem Dia-
coni.
Act. 6. à v. 1.
ad 8.

dæa natis honoratiora quæque & laudatiora demandarentur; quæque in ciborum & vestium distributione Hebræis magis fauebant, pluræque illis suppeditabant quàm Græcis. Ad sopiendum hoc Græcorum murmur Apostoli judicârunt deligendos esse septem Diaconos, qui locò viduarum, non sat benè officio fungentium, necessaria ad mensas profanas ministrarent; simul etiam deservirent Apostolis Eucharistiam conficientibus, populòque illam distribuerent, baptizarent quoque, per intervalla prædicarent, & alia munia sacra obirent; ut sic Apostoli à mensarum curis liberi orationi & Sacrificio Missæ ac prædicationi verbi Divini assiduè ac toti vacare possent. itaque discipuli è suo numero elegerunt Stephanum, Philippum, Prochorum, Nicanorem, Timonem, Parmenam, & Nicolaum, omnes in Græcia gentili natos; quos postea Apostoli impositis manibus creaverunt Diaconos. Fructus brevi apparuit; nam *verbum Dei crecebat; & multiplicabatur numerus Discipulorum valdè; multa etiam turba Sacerdotum obediebat fidei.*

26. Dec.
Stephanus lapidatur.
Act. 6. à v. 8.
ad finem &
Act. 7. tot.

Porro inter Diaconos istos eminebat Stephanus, plenusque gratia & fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo. illud iniquè ferebant Judæi, maxime qui extra Judæam Alexandria in Ægypto, & in Asia nati erant. igitur quidam doctiores ex ipsis surrexerunt de Synagoga, quam habebant Jerosolymæ. & Stephanum disputandò adorti sunt; quos autem ita confutavit, ut non possent resistere sapientiæ, & spiritui, qui loquebatur. cum disputationibus rubore simul & irâ suffusi nihil proficerent, concitata plebe, senioribus, & scribis effecerunt, ut Stephanus veluti blasphemus in Moysen & in Deum, qui loqueretur verba adversus locum sanctum & legem, in Concilium raperetur; coram quo data à Principe Sacerdotum loquendi pro se facultate, longa ac tam vehementi oratione eis homicidium in Christo, à tot Prophetis prænuntiato, perpetratum exprobravit, ut dissecarentur cordibus, & striderent dentibus in eum. cum autem finita oratione fixis repente in cælum oculis insuper exclamaret, se videre cælum apertos, & Jesum, quem crucifixissent, stantem à dextris Dei, voce magna conclamantes continuerunt aures suas, raptatimque furentes ejecerunt non tantum è loco concilii, sed etiam è civitate, & in valle Josaphat sine alia forma judicii, nec requisita Pilati facultate lapidibus obrutum

tum occiderunt, Saulo, licet præsens & consobrinus Stephani esset, non tantum non contradicente, sed iniquissimam necem etiam probante.

Non stetit hic furor Judæorum. sanguine Stephani magis efferati grandem excitant persecutionem in omnes, qui Jerosolymis in Christum credebant. Inter acerrimos persecutores erat ipse ille Saulus, qui devastabat Ecclesiam per domos intrans, & trahens viros & mulieres tradebat in custodiam assentiente Præsede Pilato, vel certè connivente, qua occasione dispersi sunt fideles non solum per regiones Judææ, & Samariæ, sed quidam etiam in Phœniciam, Cyprum, Antiochiam usque pervenerunt Act. 11. v. 9. imò Magdalena cum Martha, Lazaro, & Josepho ab Arimathia conscensa navi in Galliam; alii plusquam quingenti in Hispaniam trajecerunt; alii aliò dilapsi sunt, solis Apostolis (Domino, qui tunc ipsis omnibus erat visus 1. Cor. 15. v. 7. fortassis ita monente) Jerosolymæ persistentibus, ut Ecclesiam illic à Christo fundatam, & inchoatam altiùs firmarent, ac stabilirent, quem in finem Jacobum Minorem (cui etiam soli Dominus visus erat. 1. Cor. 15. v. 7.) Jerosolymæ Episcopum vigesimo septimo Decembris creaverant. Fructus persecutionis fuit, ut discipuli quaquaversam dispersi, & prædicantes Christum in varias Provincias inferrent verbum Dei & Evangelium. Ita Philippus Diaconus Samariam delatus plurimos ad Christum adduxit; cumque signa faceret & virtutes magnas, spiritus quoque immundos ejiceret, inter alios etiam Simon, qui apud Samaritanos ob magicas artes celebris erat, & gentem seducebat, baptizatus est.

Menſe Januario Anno à passione 2. ob persecutionem discipuli disperguntur. Act. 8. à v. 1. ad 14.

Hoc bonum nuntium ubi acceperunt Apostoli Jerosolymæ, quòd scilicet recepisset Samaria verbum Dei, illuc profecti sunt Petrus & Joannes, & à Philippo jam baptizatis uberio rem gratiam Spiritus Sancti (qui se tunc temporis ferè signo aliquo visibili linguæ, vel ignis pròdebat) per Sacramentum Confirmationis impositis super illos manibus & unguendò illos balsamo & oleo simul commixtis ad fidem intrepidè profitendam impertiverunt. quod videns Simon ille magus nuper baptizatus, admiransque tantam in Petro & Joanne virtutem desiderium similis potestatis accipiendæ concepit. Accedens igitur Apostolos obtulit eis pecuniam, ut sic empto episcopatu ipse quoque posset aliis im-

Petrus & Joannes Samariæ evangelizant. Act. 8. à v. 14 ad 26.

imponere manus, ipsique acciperent Spiritum Sanctum. At Petrus in sacrilegum acriter invecus *pecunia tua*, inquit, *tecum sit in perditionem*; monuitque, ut de tam gravi peccato, quo putasset Divina dona emi pecuniâ posse, severam ageret penitentiam, meliusque de Deo Divinisque donis sentire deinceps disceret. Verum Simon iste aded emendatus non est, ut postea ad vomitum & ad magicas artes rediret, falsisque doctrinis Evangelio tum Samariæ, tum postea Romæ plurimum officeret. Petrus autem & Joannes, postquam aliquo adhuc tempore non solum in urbe, sed & per reliquam Provinciam Samariæ verbum DEI disseminarunt, reversi sunt in Jerusalem, relicto Samariæ Philippo Diacono.

Philippus
baptizat Ev-
nuchum.
Act. c. 8. à v.
26. ad finem.

Hic pergens in suo ministerio jubetur fortè ab Angelo iter inire meridiem versus, ac prope urbem Gazam sese jungere curru, quo Reginæ Abyssinæ thesaurorum summus Præfectus Jerusalem, ubi adoraverat, in Æthiopiam reverteretur. iste, cum Philippus appropinquaret, legens in curru suo Isaiam habebat ad locum illum: *tanquam ovis ad occisionem ductus est: generationem Ejus quis enarrabit, quoniam tolletur de terra vita ejus*. quod animadvertens Philippus jam curru proximus rogat, an intelligat, quæ legit? evnuchus negante rogantèque ut alceret, & sederet secum, Philippus ei locum explicavit, simul ei evangelizans Jesum desiderium baptismi iniecit. brevi venerunt ad aquam, in quam curru stare jussu descenderunt ambo, & Philippus evnuchum, credentem jam ex toto corde Filium DEI esse Jesum Christum, baptizavit. hac legatione perfunctus ab Angelo rapitur, portaturque in urbem Azotum; ubi primò, deinde in vicinis civitatibus, demum Casaræ urbe maritima Judæis Christum annuntiavit, dum interim Evnuchus it *per viam suam gaudens*; jamque fidelis ad Christum convertisse creditur etiam Candacem Reginam suam, ipsa verò regnum suum Apostolo Matthæo illuc postea profecto.

Annò à passi-
one 2do. 25.
Jan.
Saulus con-
vertitur, &
Christum
predicat.
Act. 9. à v. 1.
ad 23.

Dum Discipuli in vinea Domini ubique strenuè laborant, Saulus, ubicunque poterat, devastabat Ecclesiam. haud satis ipsi erat per integrum jam annum multa mala fecisse Sanctis in Jerusalem, adhuc spirans minarum & cædis in Discipulos Domini, alibi quoque illos persequitur. audiens Damasci quoque esse sectatores Christi, petiit à Caipha literas ad Synagogas, quæ erant Damasci, ut siquos hujus fidei viros & mulieres invenisset, vin-

cu.

collis abreptos perduceret Jerosolymam puniendos. At ecce! dum urbi appropinquat, ac nonnisi mediâ ferè horâ distat, cælesti luce subitò perstrictus & cadens in terram audit vocantem se his verbis præsentem Dominum: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Saulus mox ad Jesum conversus, tremens ac stupens, *Domine*, inquit, *quid me vis facere?* jussusque est à Domino ingredi civitatem, ibique audire, quid ipsum oporteat facere: surgens igitur apertis oculis nihil videns ab attonitis comitibus Damascum introductus est; ubi *tribus diebus non videns & non manducavit, neque bibit.* Interim monetur à Domino Ananias insignis in ea urbe discipulus accedere domum, in qua hospitabatur Saulus, ut ipsius manibus & visum recipiat, & per baptismum Spiritu Sancto impleatur. Ananias non ignarus, quem in finem vir iste post tot mala jam Jerosolymæ Sanctis illata Damascum venisset, primò tergiversatus est. At ubi didicit, quæ illi contigerint in via, auditque à Domino: *Vas electionis est mihi iste, ut portet Nomen meum coram gentibus & Regibus & filiis Israël,* Saulum quæsit, inventumque restituto primùm visu baptizavit. Postea per aliquot adhuc dies à discipulis omnia fidei mysteria doctus ipse cœpit ea publicè in Synagogis prædicare mirantibus Judæis tam subitam hominis pro Judaïsimo antea ferventissimè stantis metamorphosin. Inde ad tempus abiit in Arabiam ad Gal. 1. v. 17. reversus autem Damascum multò *magis convalescebat, & confundebat Judæos,* qui habitabant Damasci, affirmans, quoniam Jesus est Filius Dei.

Interea sedatus erat Jerosolymæ primus Judæorum furor auctoritate maximè & beneficio Tiberii Cæsaris, qui auditis stupendis Christi gestis Eum inter Deos referendum censuit. Et licet reclamaret Senatus, tamen in sententia perstitit accusatoribus Sæctatorum Christi mortem publicò edictò comminatus. agebant adedò Fideles sine metu in tota Judæa, Galilæa, & Samaria. Qua Ecclesiæ pace bene usi Apostoli Evangelium per eas partes liberè prædicârunt. & Petrus quidem Judæam pertransiens prædicandò venit ad sanctos, qui erant Lyddæ urbe haud procul à portu Joppensi sita. ubi sanato Ænea paralytico ad fidem conversi sunt omnes, qui habitabant Lyddæ, & in vicina urbe Sarona. Quæ dum fiunt Lyddæ, in Joppe

Petrus Lyddæ & in Joppe multos convertit. Act. c. 9. à v. 31. ad finem.

Sacra Veterum Temp. Histor.

Xx

dis

discipula Domini, Thabita nomine, plena operibus bonis & eleemosynis morbo corripitur, & moritur. mors ista valde afflixit fideles Joppenfes, quod sororem perdidissent tam sibi utilem; utpote quæ ipsis tunicas & vestes conluisset. Audientes, Petrum esse Lydda, miserunt, qui rogarent, ut veniret in Joppen. venit, ductusque est in canaculum, in quo defuncta adhuc erat exposita. Flentibus omnibus viduis, quæ circumstant, & ostendentibus ei tunicas & vestes, quas Thabita eis fecisset, commiseratione ductus Petrus omnibus à canaculo egredi jussis oravit ponens genua, & conversus ad corpus dixit: *Thabita surge.* atque hac voce suscitata Sanctis & viduis vivam reddidit. quæ res ubi vulgata est per universam urbem, crediderunt multi in Domino.

Cornelium
gentilem
Cæsareæ cum
omni domo
sua. baptizat.
Act. 10.

Sed ecce !! novam & inexpectatam hominis non Judæi, sed gentilis conversionem. Cæsareæ in præsidio erat Romana cohors dicta Italica, quod ex solis Italici constaret. inter hos milites centurio quidam nomine Cornelius timebat DEum cum omni domo sua, faciebatque eleemosynas multas plebi, & deprecabatur DEum semper. hunc misericors Dominus primum esse voluit ex gentibus, qui converteretur ad fidem. misit igitur à cælo Angelum, qui hora diei quasi nona in veste candida ad Cornelium orantem intravit hortatusque est, ut vocaret ad se Petrum in Joppe morantem; ab eoque disceret, quid facere oporteret. hic cælesti monitori obsecutus confestim mittit in Joppen duos domesticos & militem cum eis, qui & ipse timebat Dominum. Petrus hospitabatur dies jam multos apud civem quendam opificiò coriarium in domo juxta mare sita; ac tum, cum illi Joppen ingrederentur, in superiore parte domus orabat circa horam sextam; deque re tota divinitus pervisionem edoctus descendit ad tres viros jam ad januam stantes, & introductos recepit hospitio. audita adventus causa, quam quidem jam antè cognoverat, sequenti die comitantibus aliquot fratribus iter Cæsaream ingressus, altero post die eodem pervenit. Cornelius convocatis cognatis suis & necessariis amicis Petrum jam expectabat; quum cum domum ingrederetur, Cornelius procidens ad pedes ejus adoravit; quem autem Petrus mox elevans, *surge,* inquit, *Et ego ipse homo sum.* narravit postea Cornelius, quæ audivisset ab Angelo, ostenditque

se & circumstantes omnes paratos esse audire omnia, quæcun- que ipsi præcepta essent à Domino. Petrus itaque apta ad Gentiles oratione prædicavit ipsis Christum, & remissionem peccatorum per Nomen Ejus, qui credunt in Eum. Nondum peroraverat, cùm ecce! *cecidit spiritus Sanctus super omnes, qui audiebant verbum.* & confestim loquebantur linguis, & magnificabant DEum mirantibus iis, qui cum Petro venerant, gratiam Spiritus Sancti etiam in gentiles effusam esse. Postea iussit eos omnes baptizari, rogatusque mansit ad eorum preces aliquot adhuc dies Cæsareæ.

Fama interim de rebus à Petro Cæsareæ gestis perlata est Jerosolymam ad Apostolos, cæterosque fratres, è quibus aliqui de circumcissione factum, quòd nempe ad gentes accessisset, improbabant. Cùm igitur Jerosolymam rediisset, eum adorti: *quare, inquit, introisti ad viros præputium habentes, & manducasti cum illis?* bene advertit Petrus, necesse esse totius rei gestæ ordinem ac seriem fratribus exponere, quod ubi fecit, tacuerunt, & glorificaverunt DEum dicentes: *ergo & gentibus penitentiam dedit DEUS ad vitam.*

Toto jam à morte Christi triennio prædicatum fuerat Evangelium Judæis per Galilæam, Samariam, atque Judæam. nunc cùm viderent Apostoli ostium fidei per cæleste oraculum Cæsareæ etiam gentibus esse apertum, tempus adesse putarunt discedendi in remotiores provincias, & *usque ad ultimam terram.* quare cùm prius Symbolum quasi communem fidei tesseram, dictum deinde Apostolicum, confecissent, per universum orbem divisi, dispersique sunt alii citius, alii tardius prorum & negotiorum commoditate vel necessitate, tùmque impletum est illud: *in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.*

Et Petrus quidem sedem suam primam Episcopalem anno à morte Christi nono vigesimo secundo Februarii posuit Antiochiæ post Romam & Alexandriam tum primaria non tantum totius Syriæ, sed & Imperii Romani urbe; ita tamen, ut crebrò in Judæam & Jerosolymam excurreret; uti & in regiones Pontum, Galaciam, Cappadociam, Asiam, & Bithyniam, quas prima Evangelii luce illustravit.

Jerusalem
fratribus dat
rationem sui
facti.
Act. 11. à v.
1. ad 19.

Post tertium
à morte
Christi an-
num divi-
duntur Apo-
stoli in om-
nem terram.

Andreas in Scythiam Europæam, quæ ei Provincia ad Christi fidem diffeminandam obtigerat, profectus est. inde Epirum ac Thraciam peragravit, doctrinæque ac miraculis innumerabiles homines ad Christum convertit. demum etiam in Achaia Evangelium prædicavit.

Jacobus frater Joannis in Hispaniam trajecit. inter eos, quos convertit, septem postea Episcopi à Petro Romæ ordinati in patriam remissi sunt. ipse verò post illustratam veritatem Evangelii etiam Galiam & Britanniam, anno à morte Christi decimo tertio Jerosolymam rediit.

Joannes, qui Mariæ à Christo è cruce datus fuerat custos, imò filius, mansit in Judæa, etiam postquam Illa in cælum assumpta est; quod verosimiliter contigit altero post Christi filii mortem anno, vel certè ante divisionem Apostolorum; cum nulla amplius de ipsa mentio fiat in sacris literis. demum autem Joannes Ephesi totius Asiæ minoris rexit Ecclesiæ.

Philippus populis Paludi Mæotidis, fluvio Tanai & Volgæ adjacentibus Christum annuntiavit tota serè illa gente ad ipsum conversa, constitutis verò ibi Presbyteris & Episcopis inde in Asiam minorem rediit, ac in Mysia, Lydia, Lycaonia, ac Phrygia laboravit.

Bartholomæus per Indiam citeriorem, quam fidei lumine collustrandam in Orbis terrarum divisione acceperat, Evangelii lucem circumtulit. ubi cum fidem Christi conversione plurimorum stabilivisset, perrexit in Armeniam Majorem, ibique Polymium Regem & conjugem ejus ac præterea duodecim civitates ad Christianam fidem perduxit.

Thomas Parthis, Medis, Persis, Hyrcanis & Baëtris Christianæ fidei & vitæ præcepta tradidit. Postremò ad Indos se convertit; inter quos Christiani ab ipso in fide instructi hodie dum ab ejus nomine Thomæi vocantur.

Matthæus, cum antea Evangelium propter eos, qui ex circumcissione erant, hebraicè scripsisset, in Æthiopiam delatus illud prædicavit tanto cum successu, ut totum Regnum fidem Christi amplecteretur.

Jacobus frater Domini appellatus ab Apostolis Jerosolymorum primus Episcopus constitutus eam rexit Ecclesiam; scripsitque epistolam Catholicam; qua animat fideles ad patientiam, & constantiam in persecutione, ad studium virtutum ac bonorum operum, praesertim orationis & beneficentiae in proximum; docetque etiam opera fidei, charitatis, legisque Christianae esse necessaria ad salutem; & non sufficere nudam fidem, veluti tunc Simon ille magus, ejusque sequaces spangebant, ansam accipientes partim aliunde, partim ex epistolis Sancti Pauli ad Romanos & Galatas; in quibus fidem Christi mirè extollit, opera verò legis Mosaeicae ubique deprimunt.

Judas Mesopotamiam Evangelica praedicatione peragravit primo; deinde in Perside innumerabiles filios Jesu Christo peperit. ubi etiam scripsit epistolam Catholicam, in qua haereticorum mores describit, & acre Dei judicium ab Henoch praedictum ipsis intentat, omnesque quasi seductores & pestes cavendos docet, Christianis verò in fide suscepta constanter persistendum; ne si deflectant, ipsis contingat, quod Sodomitis & Angelis apostatis. denique hortatur ad orationem, castitatem, charitatem, & zelum animarum, quo seductos ab haereticis ad fidem reducant.

Simon fidem Christi doctrina & miraculis in Aegyptum intulit. postea verò Evangelium unà cum Juda in Perside, in qua convenerant disseminavit.

Mathias Judaeam Apostolicis laboribus excoluit, excurrens inde etiam in vicinas Ponto Euxino regiones.

Quae quisque Apostolorum singulariter in suis provinciis gesserit, quae mira patravit, per pauca, atque ista non satis certa habemus. Solus scilicet Paulus suum Lucam habuit.

Saulus interim praesens vitae periculum adiit Damasco. Cum post praedictum toto jam triennio Evangelium pergeret confundere Judaeos, hi demum irritati consilium fecerunt in unum, ut eum interficerent. jamque gubernator, quem Rex Arabum Aretas Damasco habebat, instinctu illorum jussit eum rodiri portas urbis die ac nocte, in qua elabi posset. Verum detectis in tempore insidiis nocte per fenestram in porta a Discipulis

An. à Passio-
ne 5. to
Saulus primò
venit Jeroso-
lymam elusus
Damasco in-
sidiis.
Act. 9. à v.
23 ad 26.
2. ad Cor.
11. v. 32. & 33.
ad Gal. 1. v.
18.

X x 3

pulis

pulis demissus est; & sic effugit manus ejus, venitque primò à sua conversione Jerosolymam, ut videret Petrum.

Jerosolyma
mittitur
Tharsum.
Act. 9. à v.
26. ad 31.
ad Gal. 1. à:
v. 18. ad fin.

Urbem ingressus volebat se jungere discipulis. At hi timebant, vitabantque hominem non credentes, quòd qui tanta mala fecisset in Ecclesia, esset discipulus. afflictum propterea crexit Barnabas vetus Sauli amicus, & in schola Gamalielis Pharisei ipsius & Stephani condiscipulus, apprehensumque duxit ad Apostolos, Petrum scilicet & Jacobum fratrem Domini; quibus postquam casus Damascenos narravit, inter discipulos admittitur, eratque cum illis intrans & exiens in Jerusalem in Nomine Domini. Porro per quindecim solummodo dies Jerosolymæ moratus est; cum enim loqueretur gentibus, & ferventiùs disputaret cum Græcis, atque ob id quæreretur ad mortem, fratres non consultum putarunt eum manere Jerosolymæ, sed deduxerunt eum Casarem, impositumque navi dimiserunt Tharsum Ciliciæ Metropolitim.

Quod ad Judæorum Rempublicam hoc tempore attinet, Philippus Herodis Primi & Magni filius Tetrarcha mortuus est; & Vitellius cæcis Syriæ Præles Marcellum Judææ Procuratorem misit; antecessorem verò Pontium Pilatum à Judæis accusatum Romam navigare jussit ad dicendam coram Tiberio causam. Ab eodem Vitellio etiam Caiphæ summus Pontifex exauthoratur, qui privata vitæ pertæsus paulò post sibi ipsi mortem conscivit. Sed & Annas focer ejus malè periit. Caiphæ in Pontificatu substitutus est Ionathas, & huic paulò post Ananias. Mortuo Tiberio annò à morte Christi septimò Successor Cajus Caligula condemnavit Pilatum, & in perpetuum exilium Viennam Galliæ ablegavit. ubi calamitatis impatiens sibi ipsi postea manus intulit. Meliorem fortunam habuit Herodes Agrippa Herodis Magni nepos ex Aristobulo in carcere occiso genitus; qui varia hæctenus fortuna factus à Tiberio conjectus fuerat in vincula, quòd Cajo impensius studens eelerem Tiberio mortem precatus esset, ut Cajus regnaret. hinc post mortem Tiberii Cajus eundem in honore habuit, & catenam auream pondere parem pro ferrea rependit, ac Philippi demortui & Lyfaniæ Tetrarchiis cum Regis appellatione ipsum donavit; quod audiens Herodias uxor Herodis

dis Antipæ, qui solam hæctenus Galilæam tenebat, simulante tum invidia, tum ambitione virum suum similibus dignitatum spe incitavit, ut Romam ad Cajum Imperatorem proficisceretur ad Regnum ab Eo impetrandum. At locò regni exilium reportavit; nam Cajus Agrippæ literis contra ipsum velut proditoris reum concitatus Lugdunum in Galliam relegavit; ubi cum impia uxore sua Herodiade, quæ infaustam mariti sortem ultrò secuta est, mœrore contabuit. Tetrarchia verò Galilææ Agrippæ in uper adjecta est. Hoc quoque tempore Iudæi in Ægypto, præcipuè Alexandria, maximas clades & calamitates passi sunt à Flacco Ægypti Præfecto, quas Philo Judæus oculatus testis descripsit in suo Commentario adversus Flac- cum. ipse verò Cæsar in templo Ierosolymitano statuam suam poni iussit à Iudæis in ea adorandus. missus quidem est communi gentis nomine Philo Romam Legatus: verum alio ipsum responso Cajus dignatus non est, quam isto: *Vosne illi Diis in vobis, qui me omnium Confessione DEUM soli aspernamini?*

Antiochiæ jam ante, quàm Petrus primam Cathedram ibi poneret, Verbum DEI prædicabatur ab iis, qui ab illa tribulatione, quæ facta fuerat sub Stephano, dispersi venerant Antiochiam. hi enim ab eo tempore annuntiabant Dominum Jesum primò quidem Iudæis solis, qui ea in urbe erant; ubi verò constitit, per Petrum Cæsareæ referatam fuisse fidei januam etiam gentibus, prædicare cœperunt Evangelium etiam Græcis, ut multus jam numerus credentium conversus esset ad Dominum: quæ res cum nunc pervenisset ad aures Ecclesiæ, quæ erat Ierosolymis, missus est illuc Barnabas, qui credentes in fide non tantum confirmavit, sed & per eum multa turba apposita est Domino. Cum verò messis in dies cresceret, accersendum adiutorem putavit Saulum. itaque profectus est Tharsum, ut quæreret Saulum, eumque perduxit Antiochiam. Horum præcipuè labore atque operâ Ecclesia Antiochena unius anni spatio, quo ibi conversati sunt, tanta incrementa cepit, ut novum inde per totum orientem militiæ nomen percubuerit & profeminatum sit; quique hæctenus Fideles, vel Credentes, vel Nazaræi, vel Galilæi, vel Discipuli dicti fue-

Antiochia credentes primo dicuntur Christiani. Act. 11. à v. 19. ad 27.

fuerant, nunc cognominarentur Christiani à Duce & Magistro Christo.

Barnabas & Saulus mittuntur Ierololymam.
Act. 11. v.
27. 28. 19.
30.

Dum Barnabas & Saulus sunt in medio laborum Apostolorum eursu, Ierololymis Antiochiam venit Agabus unus è septuaginta Christi discipulis, qui à Spiritu Sancto edoctus prædixit famem magnam futuram in universo orbeterrarum. prædictioni respondit eventus; nam anno sequenti cœpit, Romæque adeò sævit, ut ob illam plebs in Claudium, tunc Imperatorem, medio in foro insurrexerit. Christiani Antiochenes non dubitarunt, se à DEO per Agabum præmonitos, ut Fratribus in Judæa, qui divenditis omnibus in commune vivebant, & magnam annonæ penuriam passuri essent, opportunè succurrerent. quare subsidium sibi ultrò indixerunt, atque collatitium Ierololymam ad Seniores per Barnabam & Saulum miserunt. quo charitatis opere persuncti redierunt ambo Antiochiam assumpto secum Joanne Marco. Anno à Passione 14. to.

Herodes sævit in Ecclesiam.
Act. 12. à v.
1. ad 19.

Interim Cajo Caligula anno Imperii quarto à Prætorianis militibus occiso successerat Claudius anno à morte Christi undecimo: qui Herodi Agrippæ non tantum ditiones priores confirmavit, sed & regnum ejus ampliavit additâ Judæâ & Samariâ, quæ Archelao olim ademptæ fuerant, ita ut avi sui Herodis Magni terras omnes recuperaverit. quare Herodes Ierololymam venit primam Regni sui sedem. utque primo statim Regni aditu Judæus demerere sibi gentem suam, grassari cœpit in Ecclesiam Christi. ac primò Jacobum cæteris ferventiorum, qui obicâ Hispaniâ, Galliâ, & Britanniâ in Judæam redierat, occidit gladiò. videns autem, quia placeret Judæis, apposuit ut apprehenderet & Petrum. jamque comprehensum miserat in vincula & carcerem, volens post Pascha, sive post exactos Azymorum dies, producere eum populo. interim autem oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad DEum pro Eo, maximè in domo Joannis Marci, ubi in consueto cænaculo erant multi congregati, & orantes. audivitque Dominus preces Ecclesiæ, & eripuit Petrum de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudæorum. nam in ipsa nocte, post quam producturus Eum erat Herodes, adstitit Angelus Domini in carcere, dormientemque inter duos milites ac vinculum

cum catenis duabus excitavit. Cùmque surrexisset, & cecidissent catenæ de manibus Ejus, cum per primam & secundam custodiam militum, ac deinde per portam ferream ultrò apertam eduxit. ubi in tuto fuit, & quo in urbis vico esset, per noctis tenebras advertit, disparuit Angelus, & Petrus properavit ad notam Ioannis Marci domum. multâ forium pulsatione opus fuit, donec crederetur, non ejus Angelum, sed planè ipsum adesse. Receptus in domum stupefcentibus narravit, quomodo Dominus eduxisset eum de carcere; voluitque; ut hæc ipsa Jacobo, & cæteris fratribus nuntiarent. ipse autem egressus ea adhuc nocte alias & tutiores latebras quæsivit; Herode frustra altero die eum requirente, & totam iram in custodes inquisitione facta effundente.

Petrus verò, ne rursus incideret in manus Herodis, totâ Judæâ excessit, venitque primò Cæsaream, inde Sidonem, Berythum, Tripolim, Aradum, Antaradum, Antiochiam. Hinc deinde peragravit Galaciam, Cappadociam, Pontum, Asiam, Bithyniam, ubique evangelizans, Christianos confirmans, & instituens Episcopos; & Nicomediæ quidem Prochorum, Cæsareæ Cornelium centurionem illum. Antiochiam reversus intelligit, Simonem illum magum Romam esse delatum; veritusque, ne, uti hæctenus orientem, ita nunc occidentem ipsamque Romam falsis suis doctrinis, magicisque artibus deciperet, statuit illuc contra scelestum proficisci. Itaque Evodio Antiochiæ Episcopo constituto hac occasione Romam petiit, DEO ita providente, ut, ubi caput Imperii & orbis terrarum erat, ibi quoque Ecclesiæ caput statueret, eique orbem converteris Romanis Principibus subjugaret. In via Episcopos dedit Tharsensibus quidem Urbanum, Smyrnæ Apellem, Philippensibus in Macedonia Olympam, Theffalonicensibus Iasonem, Corintho Silam, Tauromenio in Sicilia Maximum. Romam denique anno à morte Christi decimo tertio appulsus Cathedram suam Episcopalem decimo octavo Januarii ibi erexit. divertit autem in domo Pudentis Senatoris Romani, eumque cum filiis Timotheo & Novato, ac filiabus Pudentiana & Praxede ad Christum convertit, domumque hanc postea in Ecclesiam, quæ ad eò Romæ prima fuit, consecravit. Ubi etiamnum altare, in quo Petrus Sacrificium obtulit, ostenditur.

Petrus Romam venit.

Sacra Veterum Temp. Histor.

Yy

Eo;

Saulus &
Barnabas
creantur Epi-
scopi & mit-
tuntur ad
gentes.
Act. 13. à v.
1. ad 5.

Eodem anno Saulus Antiochiæ raptus est in tertium caelum, nescius, an in corpore, an extra corpus; & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. 2. ad Cor. 12. v. 2. 3. & 4. postea ita jubente per Prophetas, qui Antiochiæ erant, Domino Saulus & Barnabas à Lucio tum jam Cyrenensi Episcopo, à Simone & à Manahen præmissò jejuniò & oratione impositis utrique manibus creati sunt Episcopi, ablegatique ad prædicandum gentibus Evangelium. missi igitur à Spiritu Sancto hi duo gentium Apostoli assumpto secum Ioanne Marco in ministerium Antiochiæ abiērunt Seleuciam, & inde navigarunt in insulam Cyprum.

Herodes
Cæsareæ di-
vinitus pe-
rit.
Act. 12. à v.
19. ad 24.

Circa idem tempus Herodes Agrippa miserè periit, cum regnasset annis duntaxat septem, tribus autem Iudæam obtinisset. Concesserat Ierosolymis Cæsaream tum ut ludos solennes pro salute Claudii Cæsaris magna Nobilium multitudine confluyente celebraret, tum ut Tyriorum & Sidoniorum, quibus iratus erat, causam cognosceret. Altero ludorum die dum vestitus veste regia sedet pro tribunali, ac Tyriis Sidoniisque pacem petentibus impertit verbis solitò blandioribus, acclamatum est ipsi à populo adulante, quasi novo DEO. ad quas populi assentantis voces dum sibi ipsi applaudit, nec dat honorem Deo, percussus est ab Angelo Domini, & consumptus à vermibus quinto post die expiravit. Filius ipsius Agrippa, Junior dictus tum agebat Romæ, & in aula Claudii educabatur; quem quidem paterno regno destinaverat Cæsar; sed ne hoc faceret, ab aliis deterritus eum saltem Chalcididis regnò donavit cum palatio, quod pater ipsius Ierosolymis habuerat. Iudææ verò ac Samariæ totiùsque regni, nunc autem provinciæ Romanæ Procuratorem misit Cuspium Fadum. Et sic regnum Iudæorum omnino defecit nullo posthac tempore restituendum.

Petrus Româ
scribit pri-
mam episto-
lam ad varias
gentes.
1. Petr. per
3. capita.

Petrus uno & altero anno Romæ Verbum Dei seminaverat, cum pro sua in omnes Ecclesias sollicitudine epistolam Româ (quam ob confusionem nationum, idolorum, victiorum, totius mundi spoliiorum Babyloni simillimam, Babylone vocat) ad Christianos Ponti, Galatiæ, Cappadoecæ, Asianos, & Bithynios, quos converterat, cum regiones illas peragraret, græcâ linguâ dedit. in ea celebrat admirabile Dei

consilium & beneficium in Verbi incarnatione & passione, mundi redemptione, Judæorum & gentium ad fidem Christi, salutem & gloriam æternam vocatione. Mores quoque ad Christi legem efformat, hortatusque ad obedientiam, vigilantiam in orationibus, Charitatem, hospitalitatem, temperantiam, aliasque virtutes. in eadem epistola scribit fidelibus illis salutem à Marco filio suo, spirituali scilicet, quem secum Romam duxerat. qui tamen brevi post, cum Evangelium ex ore Petri magistri sui latinè scripssisset, ab eo missus est Alexandriam in Ægyptum primus Episcopus.

Saulus interea & Barnabas cum Ioanne Marco peragran- res Cyprum venerunt Salaminam, nunc Fama-Augusta di- ctam, & prædicarunt Verbum DEI in Synagogis Iudæorum. inde perrexerunt in urbem Paphum, ubi residebat Romanus Proconsul Sergius Paulus vir prudens, qui cum multa audi- visset de doctrina, quam prædicarent in Insula Saulus & Barna- bas, desiderans & ipse audire Verbum DEI accersivit eos ad se. quod dum coram eo exponunt, vehementer illis resistebat præfens Elymas magus Pseudo-propheta Judæus, quo Procon- sul familiariter utebatur, quærebátque Sergium avertere à fide. At Saulus repletus Spiritu Sancto acerbis prius correp- tum verbis cæcitate punivit, ac obmutescere docuit. quod videns Proconsul credidit admirans super doctrina Domini, creatusque postea à Saulo Episcopus non tantum in Cypro, sed tum tempore etiam Narbonæ in Gallia, & per Hispaniam ean- dem doctrinam prædicavit. Saulus verò occasione conversi Sergii Pauli & ipse deinceps vocari voluit Paulus mutato he- bræo nomine Saulus in Romanum & Græcum Paulus, fortas- sit, ut se ita facilius ac blandius Romanorum & Græcorum ani- mis insinuaret.

A Papho vela fecerunt in Pamphylia, veneruntque Per- gen, ubi Ioannes Marcus, pertæsus fortè longioris itineris, discedens ab eis Ierosolymam reversus est. illi verò pertranse- untes Pergen profecti sunt Antiochiam Pissidiæ. ubi die Sab- bathorum post lectionem legis & Prophetarum in Synagoga Paulus surgens primam, quam Lucas descripsit, concionem habuit. qua prolixè ostendit, DEum post tot alia antiquis eo- rum Patribus collata beneficia demum etiam ex semine David

Saulus & Bar- nabas Sergi- um Paulum convertunt. Act. 12. à v. 5. ad 13.

Judæi Anti- ochiæ Pissi- diæ non re- cipiunt fi- dem. Act. 13. à v. 13. ad fin.

misisse Salvatorem JESUM: per quem, à Jerosolymitanis habitatoribus quidem Crucifixum, at tertia die à mortuis à DEO suscitatum, ipsi nunc annuntiarent remissionem peccatorum, & liberationem ab omnibus cæremoniis, obligationibus, & oneribus legis Mosaicæ; quibus utpote inanibus & gratia vacuis non poterant justificari, & salvari. itaque placuit oratio, ut exeuntes Paulus & Barnabas rogarentur, sequenti Sabbato iterum loquerentur sibi verba hæc. Condixere Apostoli, atque altero Sabbato convenit penè universa civitas audire Verbum DEI. Verùm concionantibus illis obstinatioribus Judæi indignati novos præcones cum tanta aviditate audiri *contradicebant his, quæ à Paulo dicebantur, blasphemantes.* Conticuerunt itaque Apostoli illud solum in egressu è Synagoga dicentes: *Vobis, Judæis, oportebat primùm loqui verbum DEI: sed quoniam repellitis illud, & indignos vos judicatis vita aterna, ecce! convertimur ad gentes.* urbèque egressi disseminârunt verbum Domini per universam regionem à gentilibus ferè habitatam, qui gavisi sunt, se quoque vocari ad lucem salutem & vitam æternam, magnòque numero glorificantes verbum Domini crediderunt. Sed neque foris in vicina ferendos putârunt Judæi, concitaruntque mulieres, & per has primos civitatis; nec destiterunt, donec Apostoli ejicerentur etiam de finibus eorum. qui excusso juxta præceptum Domini in cives pedum pulvere, relicta illa regione profecti sunt Iconium in Lycaonia

Iconii persecutionem
pariuntur.
Act. 14. à v.
8. ad 6.

Hic multo tempore demorati ad fidem Christi adduxerunt copiosam multitudinem Græcorum æquè ac Judæorum ob signa & prodigia, quæ fiebant per manus eorum. inter credentes fuerant Thecla, Tryphena, Tryphosa, quas deinde Paulus in suis epistolis subinde laudavit, & salutavit. Sed demum etiam hic concitatis per Judæos incredulos gentilibus periculum erat, ne conspiratione jam facta Apostoli contumeliis afficerentur, & lapidarentur. quare de hac in tempore moniti confugerunt Lystram.

Lystris pro
Diis habentur.
Act. 14. à v.
7. ad 18.

Dum Lystris Evangelizant, videt Paulus virum claudum ex utero Matris suæ, qui nunquam ambulaverat; vidensque quòd fidem haberet, ut salvus fieret, dixit magna voce: *surge super pedes tuos rectus; qui etiam mox exsilavit, & ambulavit.*

bulabat. Attonitæ hoc miraculo turbæ exclamârunt Lycaonice: *Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos.* & vocabant Barnabam Jovem ob grandiore[m] forsân staturam, Paulum verò ob facundiam, seu quoniam ipse erat Dux verbi, Mercurium. jamque Sacerdos Iovis ante fores eorum hospitiî parabat sacrificare cum populis tauros coronatos. quos Apostolis immolâssent etiam, nisi audito sacrilego proposito procurrentes conscissis in detestationem sceleris tunicis, id prohibuissent.

At hi ipsi Lystrenses (quæ est inconstantia populi) brevi ita mutârunt animos, ut quos antea divinis honoribus afficere voluerant, nunc dignos morte judicarent. quidam ex Iudæis Antiochenis & Iconiis non contenti Apostolos è suis urbibus & sinibus ejectos esse, eos persecuti sunt de civitate in civitatem, veneruntque Lystras. ubi persuasis facilè turbis effecerunt, ut lapidarent Paulum, traherentque postea extra civitatem, existimantes eum mortuum esse. & verò etiam discipuli jacentem circumdantes id poterant existimare. at Paulus subito instauratis per miraculum viribus surgens iterum intravit civitatem, & postridie profectus est cum Barnaba in Derben.

Cùm hic aliquo tempore docuissent multos, reversi sunt Lystram, Iconium, & Antiochiam. in quibus urbibus non tantùm Christianos in fide piis adhortationibus confirmârunt, sed & per singulas Ecclesias præmissa oratione & jeunio ordinârunt & constituerunt Presbyteros, qui decinceps civibus sacra ministrarent. inde venerunt in Pamphyliam, & loquentes verbum Domini in Pergen descenderunt in Attaliam, ubi conscensâ navi redierunt Antiochiam Syriæ, unde ante quadrienium ad hanc Apostolicam missionem egressi fuerant; congregatâque ibi Ecclesia, quanta DEus per ipsos in gentibus operatus esset, prolixè narrârunt.

Petrus interim dum Romæ gentilibus æquè ac Iudæis ibi habitantibus fidem in Christum prædicat, simul inde per urbes & provincias totius orbis Episcopos misit. At cùm res Christiana Romæ jam magna incrementa caperet, Claudius Imperator Iudæos, & ex Iudæis oriundos Christianos omnes Româ pellit. Causam dat Suetonius cap. 25. in Claudio, eoque d

Lystris Paulus lapidatur. Act. 14. v. 18. & 19.

Redeunt denique Antiochiam Syriæ. Act. 14. à v. 20.

Judæi & Christiani ex Iudæis oriundi Româ pelluntur. Act. 18. v. 2.

Judæi assiduè tumultuarentur occasione Christi, de quo cum Christianis assidua Judæis erat altercatio. quare etiam Petrus Ierosolymam reversus est, nec non Aquila & Priscilla ejus uxor, quos Petrus Romæ converterat, Corinthum venerunt.

Paulus &
Barnabas
mittuntur
Ierosoly-
mam.
Act. 15. à v.
1. ad 4.

Non diu post, quàm Petrus Ierosolymam rediêrat, Antiochiæ oritur controversia super Iudaicis ritibus, an nempe Græci & Gentiles, priusquam reciperentur, circumcidi deberent, & servare legem Moysis. istud maximè volebant, qui ex Pharisaïs conversi erant ad fidem. aiebant enim, solis Iudæis uti promissum, ita etiam missum esse Messiam, & per ipsum partam gratiam, Redemptionem, & salutem æternam: proinde gentiles non esse horum capaces, nisi prius fierent Profelythi, & per circumcisionem Iudaismo insererentur. Paulus & Barnabas statim initio se opposuerunt huic opinioni. orta denique contentione non minima, quam Ecclesia Antiochensis sedare non poterat, mittitur ex utraque parte legatio Ierosolymam ad Apostolos & Presbyteros super hac quaestione. Paulus & Barnabas ex una parte electi assumpto secum Tito, qui antea erat utroque parente gentilis, nec tamen circumcissus, iter ingressi transeunt Phœnicem & Samariam. ubi referentes, quæ egissent in Græcia, magnò ubique gaudiò affectere Christianos, ac demum venere Ierosolymam annò à morte Christi decimò nonò.

Orta de ser-
vanda lege
Moysis qua-
estio à Con-
cilio decidi-
tur.
Act. 15. à v.
4. ad 22.

Ex Apostolis tunc Ierosolymæ aderant Petrus, Ioannes, & Iacobus ad Gal. 2. v. 9. A quibus Paulus in primis collato cum ipsis Evangelio petiit, ut doctrina, quam ipse & Barnabas inter gentes prædicarent, licet ab ipso Domino accepta ipsorum, qui Columnæ Ecclesiæ esse viderentur, auctoritate comprobaretur. veritus nempe, ne aliàs, si falsi fratres & Pseudo-Apostoli, quales jam tunc erant, jactarent, ipsius & Barnabæ doctrinam non esse conformem Evangelio, quod præcipui Christi Apostoli inter Iudæos prædicarent, in vacuum curreret, nullumque fructum inter gentes, verbis suis non credituras, referret. Idque fecerunt tres Apostoli, datisque dexteris Paulum & Barnabam in Apostolatûs socios, & in doctrina Evangelii rectè secum consentientes agnoverunt, & ut tales receperunt, hortantes solum, ut pauperum in Iudæa Christianorum memores essent ad Gal. 2. à v. 1. ad 11. Relata deinde, quæ Antiochiæ orta

orta esset, controversia coactum est Apostolorum & Seniorum concilium. Post agitatam diu multumque questionem surgens Petrus primus sententiam dixit, ostenditque, gentes æquæ ac Iudæos per gratiam Domini nostri Jesu Christi salvari sine discrimine inter hos & illos: non igitur imponendum jugum legis Mosaicæ super cervices discipulorum ex gentibus, quod ipsi Iudæi non potuissent portare. Narrantibus deinde Paulo & Barnaba, quanta Deus fecisset signa & prodigia in gentibus per eos nulla habita observatione legis Mosaicæ, Jacobus quoque peroravit, & confirmavit sententiam Petri. placuitque demum Concilio nihil ultra oneris gentibus ad Christum conversis imponere, quam ut abstineant se ab immolatis Simulacrorum, seu à cibis, antea simulacro immolatis, cum talibus vesci symbolum esset cultus idolorum: deinde à fornicatione, quam pleræque gentes opinabantur non esse peccatum: demum à suffocatis, & sanguine, à quibus Iudæi maximè abhorrebant, ipsisque prohibitum erat Gen. 9. v. 4. quod ultimum præceptum quidem solummodò pro illo tempore erat necessarium, ut sic gentilium cum Iudæis esset major familiaritas, & minùs dissentanea vitæ morumque conditio.

Soluto Concilio Antiochiam remissi sunt cum Paulo & Barnaba Iudas & Sila duo ex primis discipulis, qui definitionem illuc referrent cum epistola, quæ ita habebat: *Apostoli & Seniores fratres his, qui sunt Antiochie & Syria & Cilicia, fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audivimus, quia quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis, evertentes animas vestras, quibus non mandavimus: placuit nobis collectis in unum eligere viros & mittere ad vos cum Charissimis nostris Barnaba & Paulo, hominibus, qui tradiderunt animas suas pro Nomine Domini nostri Jesu Christi. Misimus ergo Judam & Silam, qui & ipsi vobis verbis referent eadem. Visum est enim Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hac necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione, à quibus custodientes vos bene agatis. Valere.*

Paulus & Barnabas cum Iuda & Sila remittuntur Antiochiam. Act. 15. à v. 22. ad 30.

Tra-

Petrus Jero-
solyamā venit
Antiochiam.
Act. 15. à v.
30. ad 36.
ad Gal. 2. à v.
11. ad fin.

Tradita lectaque in frequenti Antiochiæ conventu hæc epistola vehementer omnes recreati sunt super consolatione; ac præterea verbis Silæ & Iudæ plurimum confirmati. qui cum aliquanto tempore ibi substitissent, Judas rediit Jerosolyam, Silæ verò visum est Antiochiæ remanere, & cum Paulo & Barnaba aliisque pluribus docere & evangelizare Verbum Domini. brevi post ipse etiam Petrus Antiochiam pervenit, ut antiquam suam reviseret Ecclesiam. In ea urbe plerique Christiani olim fuerant gentiles, quibuscum tamen Paulus, licet antea Iudæus, agebat & ad mensam sedebat eodem cibo indifferenter ac promiscuè utens. quod quidem primis ab adventu diebus fecit etiam Petrus, suilla aliisque cibus lege Mosaica prohibitis cum gentibus sine scrupulo vescens. At cum Ierosolyamis missi quidam à Iacobo ex circumcisione Christiani venissent, metu offendendi Iudæos subtrahebat se à convictu gentilium; suoque exemplo ad hanc simulationem trahebat cæteros Iudæo-Christianos ipsūque etiam Barnabam. quod videns Paulus coram omnibus Petro in faciem restitit, improbavitque hanc simulationem, vanūque Iudæis displicendi timorem; quasi verò lex Mosaica etiamnum obligaret, neque esset per legem Evangelii abolita; atque ex operibus legis illius justificaremur, & non per fidem Jesu Christi.

Paulus cum
Sila, Barna-
bas cum Jo-
anne Marco
pergunt gen-
tibus præ-
dicare ver-
bum DEI.
Act. 15. à v.
36. ad fin.

Utrum Petrus diutius Antiochiæ moratus sit, an in Judæam redierit, an Romam vivente adhuc Claudio reversus sit, an alias regiones in oriente peragraverit, incertum. Posthac enim Lucas nullam amplius mentionem facit de Petro. Paulus autem cum Antiochiæ toto biennio strenuè cum aliis laborasset, demum sollicitus de Græciæ civitatibus, in quibus antea prædicaverat, invitavit pristinum socium suum Barnabam ad revisendos in Græcia fratres. placuit consilium Barnabæ; ac ipse volebat secum habere Joannem Marcum, quem Paulus nolebat, eoquod eos deseruisset & discessisset de Pamphylia. Unde facta inter eos dissensione Barnabas cum Joanne Marco navigavit in insulam Cyprum: Paulus verò assumpto secum Sila perambulavit Syriam & Ciliciam, confirman's Ecclesias, & præcipiens custodire præcepta Apostolorum & Seniorum. Post hanc disjunctionem Barnabæ à Paulo nihil amplius meminit Lucas de Barnaba; antiqua autem monumenta Ecclesiæ Medio-
lancæ-

lanensis habent, è Cypro in Italiam trajecisse Barnabam, & Ecclesie Mediolanensis primum Episcopum fuisse, fidemque Christi longè latèque propagasse; tandem verò reversum in Cyprum gloriosò Salaminæ Martyriò perfunctum.

E Cilicia Paulus per Derben profectus est Lystram; ubi inter alios discipulos erat Timotheus ob egregiam indolem à cæteris fratribus Paulo laudatus juvenis; quem adeò prædicationi aptum itineris socium assumpsit. quòd verò haberet Matrem quidem fidelem, Patrem autem adhuc gentilem, eum priùs circumcidit propter Iudæos, qui erant in illis locis; ne scilicet abnuerent audire verbum DEI ab homine incircumciso, & sic Iudæos sibi demereretur. Cum hoc deinde & Sila pertransiens civitates hortabatur Christianos custodire dogmata, quæ nuper Ierosolymæ ab Apostolis & Senioribus fuerant decreta; factumque est, ut Ecclesie non tantum confirmarentur fide, sed & abundarent numero quotidie. Cogitabant quidem inde transferre Evangelium tum in Asiam Minorem, tum in Bithyniam; at vetiti sunt à Spiritu Sancto. Incerti, quò DEUS ipsos vocaret, id didicerunt Troade; ubi per noctem Paulus in visione à viro Macedone invitatus & rogatus est his verbis: *transiens in Macedoniam adjuva nos.* Ergo cum Timotheo, Sila, & Luca, qui Troade se Paulo adjunxerat, navigavit Philippos, quæ urbs prima occurrebat navigantibus in Macedoniam, eratque Colonia Romanorum.

In hac urbe cùm aliquamdiu morati essent, quodam die Sabbathi extra portam egressi vident mulieres in loco orationis convenisse. Ad has Paulo verba faciente Lydia purpuraria, jam antea colens DEUM, credidit, & cum Domo sua baptizata coëgit eos non tantum aedes suas subire, sed & deinceps in ea habitare. itaque ex hac postea domo ibant ad orationem. quoties autem id faciebant, sequens ipsos puella quædam à spiritu Pythone obsessa clamabat: *isti homines servi DEI excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis.* istud cùm multis diebus fecisset, demum miseratus puellam Paulus, & conversus iussit spiritum in nomine JESU Christi exire; qui etiam exiit eadem hora. At hinc gravis in eos tempestas est exorta. puella hæc divinando magnum quæstum præstabat dominis suis. nunc

Sacra Veterum Temp. Histor.

Z z

lu.

Paulus cum Sociis venit in Macedoniam. Act. 16. à v. 1. ad 13.

Philippis Paulus & Sila virgine caduntur. Act. 16. à v. 13. ad finem

lucrum suum cessare dolentes Paulum & Silam in forum
 rahunt, ibique veluti Iudæos ac perturbatores civi-
 tatis accusant, ut qui doceant mōres, quos Roma-
 nis non liceat suscipere, neque facere. Cūque etiam
 plebs accurreret adversus eos, Magistratus scissis eorum tuni-
 cis jusserunt utrumque virgis cædi, & post multas plagas in
 carcerem detrudi, & diligenter custodiri. Ecce autem media
 nocte Paulo & Sila orantibus Deūque laudantibus subito ter-
 ræ motu moventur fundamenta carceris, aperiuntur omnia
 ostia, & captivorum vincula solvuntur. expergefactus custos
 carceris, credensque captivos fugisse evaginatio gladiō sibi ipsi
 manus inferre parabat timens Magistratum. At Paulus inhi-
 buit clamans voce magna, ne sibi quidquam mali faceret, uni-
 versos vinctos adhuc adesse. quod ubi allato lumine vidit,
 tremefactus procidit Paulo & Silæ ad pedes, petens cum omni-
 bus suis instrui in necessariis ad salutem; quo factō baptizatus
 est ipse, & omnis domus ejus continuo; lotisque eorum plagis
 ea adhuc nocte mensam ipsis apparavit, & *latatus est cum omni
 domo sua credens DEO.* Manè adsunt lictores nomine Magi-
 stratus nuntiantes, liberos posse abire. At Paulus, ut consta-
 ret, quā indignè egissent cum hominibus Romanis, publicè
 eos eadēdo, indemnatos in carcerem mittendo, noluit exire,
 donec ipsi Magistratus venirent, deprecarentur, rogarētque,
 ut egrederentur de Urbe. quod ubi fecerunt, Paulus & Sila
 egressi accesserunt ad domum Lydiæ, consolatique fratres pro-
 fecti sunt Thessalonicam.

Thessalonicæ
 & Berææ
 prædicant.
 Act. 17. à v.
 1. ad 16.

Hic cū esset Synagoga Judaica, in ea Paulus pro more
 suo per tria Sabbatha diserebat de Scripturis, ostendens, Chri-
 stum Jesum, quem annuntiaret, debuisse pati & resurgere à
 mortuis, eo cum fructu, ut Iudæi quidem pauci, ex Profelytis
 autem seu ex gentilibus ad Iudaismum conversis, & ex ipsis gen-
 tilibus multitudo magna, ac præterea mulieres nobiles non
 pauca crederent. Sed demum & hic à zelantibus pro lege Iu-
 dæis Romani in Paulum & Silam concitati sunt, delatique ad
 Principes civitatis, quod contra decreta Cæsaris facerent præ-
 dicando Jesum esse Regem; adeo ut fratres necesse judicarent
 Paulum & Silam in domo Jasonis latitantes per noctem dimitte-
 re Beræam, urbem in Macedonia non longè à Pella Alexandri
 Magi

Magni patria sitam. Berœenses Iudæi longè nobiliori & avidiori animo susceperunt Verbum DEI, quàm Theffalonicenses; nam Paulo in ipsorum Synagoga prædicante quotidè scrutabantur scripturas, an ea, quæ Paulus ex iisdem assererat, ita se haberent. hinc multi ex iis crediderunt, ac præterea ex gentilibus mulieres honestæ ac viri non pauci. Verùm adventantibus Iudæis Theffalonicensibus etiam Berœæ turbata est prædicatio. Paulus expectare noluit, donec tumultus crederet; sed Sila & Timotheo Berœæ remanentibus ipse statim à fratribus dimissus est, ut iret usque ad mare. quò ubi pervenit, conscensa navi perductus est Athenas usque, dato revertentibus nautis mandato, Silæ & Timotheo dicerent, ut celeriter venirent ad se.

Quos dum expectat, videns ac dolens nobilissimam Athenarum civitatem, scholam sapientiæ & eloquentiæ, dæmonum cultui esse deditam, Zelò illam juvandi, erudiendi, ac convertendi, non tantùm disputabat in Synagoga Iudæorum, sed & in foro per omnes dies cum Epicuræis & Stoicis Philotophis. Alii quidam quidem per contemptum dicebant: *quid vult seminverbius hic dicere?* aliis, cum Jesum & Resurrectionem annuntiaret, videbatur novorum dæmoniorum annuntiator esse. Sed cum invicta Pauli contra ipsorum sectas & errores argumenta refellere non possent, eum in Areopagum, seu vicum Martis pertraxerunt, ut eorum confesso sapientissimorum virorum ac Iudicum novæ suæ doctrinæ ac religionis rationem redderet, & si reus deprehenderetur, acriter puniretur. Paulus igitur stans in medio Areopagi luculenta oratione demonstravit explosa inanitate simulacrorum unum verum DEum esse colendum, illum nempe, cujus aræ titulum dedissent: *Ignoto DEO*; à quo per Adamum omne genus hominum descenderet: Annuntiavit iis quoque pœnitentiam, & extremum iudicii diem, quo Christus suscitatus à mortuis iudicaturus esset orbem in æquitate. & cœtera quidem attentis animis audiebantur. Cum verò mentionem faceret de resurrectione mortuorum, quidam quidem irridebant; quidam verò dixerunt: *audiemus te de hoc iterum.* Atque ita solutus est confessus, & Paulus exivit de medio eorum. Hæc areopagitici tribunalis majestas magnum Evangelio & Religioni Christianæ dignitatem

Paulus Athenis in areopago conversionatur. Act. 17. à v. 16. ad finem

attulit; cum in eo non modò non damnata fuerit, sed non paucis etiam ulque eò probata, ut eam amplecterentur, nominatim Damaris inter primarias urbis Matronas una, & Dionysius celebris ille Areopagita & Iudex, imò inter Iudices princeps. Cujus conversionem juverit collata cum dictis Pauli miraculosa eclipsi, quam moriente Christo viderat in Ægypto, cum juvenis regionem illam peragraret, uti ipse describit epistolâ ad Apollophanem, & epistolâ undecimâ ad Polycarpum; observata enim illa eclipsi exclamaverat *aut Deus natura patitur, aut mundi machina dissolvetur.* adhæsit deinceps per triennium ferè Paulo, à quo etiam creatus est Athenarum Episcopus primus. Post mortem Pauli hortatu Ioannis Apostoli Romam ad Pontificem Clementem profectus ab eo in Gallias cum Rustico & Eleutherio missus est, & nobilissimo Martyrio in extrema senectute coronatus Parisiis.

Paulus Corinthi annuntiat Verbum DEI.
Act. 18. à v.
1. ad 12.

Paulus, licet ex Macedonia necdum advenissent Sila & Timotheus, Athenis profectus est Corinthum, & hospitium sumpsit apud Aquilam & Priscillam eò commodius ipsi, quòd essent Scenofactoriæ artis, seu opifices aulaorum; quam artem ipse etiam Paulus callebat, & exercebat, ne Fidelibus pro victu & vestitu gravis esse deberet. porrò in hac urbe sedit eum Sila & Timotheo, qui ex Macedonia tandem advenerant, integrum annum & sex menses. Ac primo quidem tempore disputabat in Synagoga Iudæorum per omne Sabbathum. Sed eum Iudæi contradicerent, & blasphemarent, relicta Synagoga docuit Verbum DEI in domo Synagogæ vicina, crediditque Crispus archisynagogus cum omni domo sua: & multi Corinthiorum audientes credebant, & baptizabantur à Sociis; nam ipse neminem baptizavit, nisi Crispum hunc & Cajum, & Stephanæ domum; uti 1. ad Cor. 1. v. 14. protestatur contra eos, qui Corinthi dicebant: *ego quidem sum Pauli: ego autem Apollo: ego verò Cepha.*

Corinthi scribit primam epistolam ad

Hic otium scribendi nactus misit primam omnium epistolam ad Thessalonicenses nomine suo, Timothei, & Silæ seu Silvani. in qua inprimis laudat eorum constantiam in fide, quæ facti sint forma omnibus credentibus in Macedonia, & in Achaja. deinde ostendit, quàm sincerè nullo ipsorum onere in mul-

multa solitudine prædicaverit Evangelium ; & quàm sedulò ipsi Verbum DEI servaverint, licet multa passi à contribulibus. Addit, quàm magno ipsos revisendi teneatur desiderio. hortatur ad castitatem, & perfectam vitæ sanctitatem, docetque modum nostræ resurrectionis, ne inordinata tristitia se obruant propter eos, qui moriuntur. demum ob incertitudinem diei iudicii hortatur ad vigilantiam & studium bonorum operum. Orat pro ipsis, utque pro se orent, precatur.

Insurrexerunt quidem Iudæi etiam Corinthi uno animo in Paulum, eumque traxerunt ad tribunal Gallionis per Achajam Proconsulis Romani. At ubi iste advertit, accusationem non esse dere quapiam politica, sed de ipsorum religione, declinavit iudicium, repulitque eos à suo tribunali. Spe sua frustrati cum furorem effundere non possent in Paulum, verterunt in Sosthenem ex principibus Synagogæ unum, eumque ante tribunal Gallionis percusserunt, eoquòd causæ Pauli videretur impensius favere. Paulus licet se Iudæis invisum videret, dies tamen adhuc multos sustinuit Corinthi. &

Scrisit secundam epistolam ad Thessalonicenses. Cum enim occasione primæ fraudulentis Doctores quidam terruissent eorum animos metu iudicii extremi, quasi ex mente Pauli iam instantis ; atque ad fidem faciendam supposititias Pauli proferrent literas ; hac secunda ipsos certos facit, tunc primùm instare diem Domini, cum Filius perditionis Antichristus in mundo apparens operabitur mysterium iniquitatis per signa & prodigia mendacia, eumque post brevem tyrannidem Dominus IESUS interficiet spiritu oris sui. In ea quoque monet, ut servent traditiones à se sive per sermonem, sive per epistolam acceptas. hortatur, ut se subtrahant ab omni fratre inordinatè ambulante, non laborante, sed curiosa tantùm sectante. demum signum ipsis dat, ex quo genuinas suas epistolas à commentitiis dignoscant.

Transactis Corinthi uno anno & sex mensibus vasa fecit versus Syriam, comitantibusque Aquila & Priscilla devenit Ephesum. hic in Synagoga disputans cum Iudæis ita placuit, ut rogarent, longiori tempore secum maneret. At Paulus propebat. pollicitus est tamen, se DEO volente reversurum ;

Z z 3

reli-

Thessalonicenses per quinque capita.

Corinthi trahitur ad tribunal Proconsulis Achajæ. Act. 18. à v. 12. ad 18.

Scrisit secundam ad Thessalonicenses per tria capita.

Varias urbes & regiones peragravit. Act. 18. à v. 28. ad 29.

relictisque Ephesi Aquilâ & Priscillâ cum reliquis sociis deo-
dit Cæsaream, ac inde venit Ierosolymam, tum ut salutaret Ec-
clesiam, matricem scilicet; tum ut Collectam undique pro
Christianis Ierosolymæ pauperibus eleemosynam afferret, qui
à Judæis contribulibus suis nuper bonis omnibus ob fidem
Christi exuti fuerant. Ad Hebr. 10. v. 34. commissum enim
Paulo fuerat in Concilio Ierosolymitano, ita gentium curam
fisciperet, ut tamen pauperum Iudæo Christianorum memor
esset; id quod diligenter & per se præstitit, & per alios. Ad
Gal. 2. v. 10. Primâ ad Cor. 16. v. 1. 2. 3. 4. Ierosolymis pro-
fectus est Antiochiam, ubi primùm creatus fuerat Episcopus,
& gentium Apostolus. hic aliquanto tempore moratus perre-
xit ad Galatas, qui ipsum quasi Angelum de cælo lapsum exce-
perunt. ad Gal. 4. v. 14. inde perambulavit Phrygiam, confir-
mans ubique omnes discipulos.

Apollo
Ephesi ac
Corinthi
docet.
Act. 18. à v.
24. ad fin.

Non diu post, ac Paulus Ephesò discesserat, illuc venit A-
pollo Alexandrinus genere, vir eloquens, & in scripturis egre-
giè versatus, qui licet Joannis solummodò baptismò baptiza-
tus esset, tamen in Synagoga docebat diligenter ea, quæ sunt
Jesu. Aquila & Priscilla, qui ipsum audierant, idoneum judi-
cârunt, qui & alibi cum Judæis disputaret. quare ipsum rece-
perunt in domum suam, ut eum pleniùs in fide instruerent. Nec
puduit virum eloquentissimum, & in scripturis versatissimum
à textoribus doceri. Satis per aliquod tempus instructum, ac
baptismò Christi baptizatum dimiserunt Corinthum, ubi pariter
Iudæos vehementer convincebat publicè, ostendens per scriptu-
ras esse Christum Jesum.

Philippus
Apostolus
pro Christi
fide occidi-
tur.

Eodem ferè tempore, anno scilicet à morte Christi vigesi-
mo secundo Philippus Apostolus post prædicatum in Scythia
Asiatica, in Asia minore, in Mysia, Lydia, Lycaonia, Phry-
gia Evangelium tandem Hierapoli Phrygiæ urbe gloriosam
Martyrii palmam fuit assecutus, Cruci affixus, & lapidibòs
obrutus.

Paulus Ephe-
si prædicat.
Act. 19. à v.
1. ad 13.

Paulus ex superioribus Asiæ partibus, Apollo Corinthi
prædicante, rediit Ephesum, & ad tertium usque annum in ea
urbe permansit hospitans apud Aquilam, & Priscillam. Primis
statim diebus invenit viros ferè duodecim ab Apollo baptiza-
tos Joannis solummodò baptismò; qui ut acciperent spiritum
San-

Sanctum, de quo ne quidem aliquid audiverant, iussit eos baptizari in Nomine Domini IESU. ipse verò imposuit illis manus, & confirmationis sacramentum impertiit: venitque continuò spiritus Sanctus super eos, & loquebantur linguis, & propheta-
bant celebrantes DEI laudes; nam in illa primitiva Ecclesia propheta-
re erat non solum futura prædicere, sed revelatam doctri-
nam alios docere, & in audientium præsentia de divinis Myste-
riis loqui. deinceps in Synagoga docuerat Paulus per tres men-
ses suadens de regno DEI. Sed cum aliqui non tantum non
crederent, sed etiam palam maledicerent viam Domini, reliquit
Synagogam, & sacras suas functiones habuit in ampla aula uni-
us è principibus Ephesinis, ut sic potentia & auctoritate illius
contra Iudæorum insultus & audaciam se suosque discipulos
tueretur. atque ita omnes Asiæ minoris populi Iudæi atque
gentiles liberè audiebant verbum Domini publicè, & per do-
mos, Act. 20. v. 20. Nec tantum verba faciebat Paulus, sed &
magna miracula, ita ut etiam per sudaria & semicinctia, quibus
inter texendum præcingi solebat, pellerentur ab infirmis lan-
guores, & dæmones ab obsessis egrederentur.

Erant Ephesi inter alios Exorcistas Iudaicos septem juvenes,
filii cujusdam primarii in ea urbe Sacerdotis. hi relicto Iudæo-
rum consueto exorcizandi genere fortè in ejiciendo dæmone
imitari volebant Paulum; dicebatque unus eorum ad homi-
nem, qui habebat spiritum malum: *adjuro te per IESUM, quem
prædicat Paulus.* At malè multati sunt; respondens enim ipiri-
tus nequam dixit: *IESUM novi, & Paulum scio. Vos autem qui
estis?* nec mora, homo, in quo erat dæmonium pessimum, in
duos eorum audaciores insiliit, vestibisque discerptis eos pu-
gnis, dentibus, unguibus ita laceravit, ut nudi & vulnerati
domò effugerent. Cujus rei famâ mox per urbem vulgatâ ce-
cidit timor super omnes, qui habitabant Ephesi, & magnificabant
Nomen Domini IESU; multique credentium veniebant ad Pau-
lum, Silam, & Timotheum *confitentes actus suos*: multi con-
scientiâ ducti attulerunt libros curiosos, illicitis nimirum arti-
bus plenos; quos Paulus omnes comburi iussit quinquaginta
millibus denariorum æstimatos. Ephesi enim erant Magiæ
valde addicti, ita ut Apollonius Thyaneus etiam scholam pub-
licam magicæ artis apertam ibi haberet. Atque ita oc-
casio-

Ephesi for-
titer crescit
Verbum
DEI.
Act. 19. à v.
13. ad 21.

casione hujus exorcismi fortiter crescebat Verbum DEI, & confirmabatur.

Scribit primam ad Corinthios per 16. capita.

Inter medios Pauli labores varii nuntii cum querelis & dubiis Corinthò afferuntur. quare nomine suo & Sosthenis scripsit ad Christianos Corinthios epistolam; in qua per prima quatuor capita redarguit inprimis schismata & contentiones inter eos de Magistrorum suorum præcellentia, cum hic diceret: ego sum Petri: alter, ego sum Pauli: alius, ego sum Apollo. deinde præfert simplicem scientiam Mysteriorum fidei Christianæ omni scientiæ naturali: gloriatur, se nihil scire, nihil ipsos docuisse, nisi Jesum Christum, & hunc Crucifixum: asserit, sapientiam hujus Mundi stultitiam esse apud DEum: monet eos, ne temerè judicent Ministros DEI, neque de iis deque acceptis donis glorientur, ac si illa à se haberent: promittit, se ipsum præmissò ad eos Timotheo brevi venturum, datque ipsis optionem, an in virga veniat, an in charitate & spiritu mansuetudinis. quinto capite incestuosum hæcenus ab ipsis toleratum absens tradit sathanæ, monetque, ne commisceantur Christianis palàm criminosis. Sexto capite lites eorum coram tribunalibus gentilium reprehendit: enumerat peccata, quibus dediti regnum DEI non possidebunt: varias ob causas vitandam esse fornicationem ostendit. Septimo & sequentibus capitibus varia dubia ad se perscripta resolvit, ut de matrimonio, virginitate, de esu idololythorum, de velatione mulierum, de Cæna Eucharistica, de virtutibus fidei, spei, charitatis, de gratiis gratis datis, de resurrectione Christi & corporum, de colligenda pro Jerosolymitanis eleemosyna. demum commendat eis Timotheum, ac Stephanæ domum, subjungitque salutationes.

Petrus mortuo Claudio Romam redit.

Interea anno à morte Christi vigesimo sexto decima tertia Octobris Claudius porrecto ab Agrippina uxore veneno moritur. Succedit in imperio Agrippinæ filius Nero ætatis decimo octavo. Sublato adeò per mortem Claudii contra Judæos & Judæo-Christianos edicto Petrus, si non jam antea occultè, Romam intravit, nunc certè illuc reversus. An verò Romæ stabiliter usque ad mortem manserit, an varias iterum provincias peragraverit, haud satis certum est. quòd Romæ reliquos vitæ annos sederit, juxta Antverpienses in actis Sancto-

rum

rum rationi perquam consentaneum esse videtur. Fundaverat quippe spatio viginti quinque annorum post passionem Domini per Asiam atque Europam Ecclesias plurimas tum per se, tum per discipulos suos. in quibus necesse fuit identidem nasci dubia, & oriri contentiones sive inter Fideles ejusdem Ecclesie, sive inter Ecclesias diversas, aliis aliud sequendum (ut initiis maximè fieri solet, ac etiam Paulus expertus est) contententibus. Pro hujusmodi autem dubiorum, atque contentionum decisione cum sæpè recurrendum esset ad primarium & infallibilem Magistrum, debebat is, videlicet Petrus, certò locò conveniri posse. Nullo autem poterat conveniri facilius, quam Romæ; unde per totum Mundum commercium literarum patebat. Inde quoque ad varias orbis provincias & urbes misisse Episcopos: Linum verò, Cletum, & Clementem ordinasse Episcopos, seu potiùs Chorepiscopos in opus Evangelii, ut vicaria opera intra & extra Urbem sublevarent ipsum ordinandis per varia loca Episcopis, & per ipsam Romanam Dioccesin Clericis, ita illi. Econtra apud eosdem Antverpienses græco-latina monumenta habent, Petrum aliquamdiu Romæ permansisse quidem; constituto autem Lino, tanquam Vicario suo, seu Coadjutore cum jure successionis, usque ad ultimos ante passionem suam annos peregrinatum fuisse. itaque rebus Romæ compositis Tarracinam profectus Episcopum Epaphroditum ibi reliquit, inde in Hispaniam trajecit, deinde Carthaginem in Africa adiit, eique Crescentem Episcopum præfecit, exin Ægyptum petiit, Marcum Alexandriae invisit, & Thebis Rufum Episcopum dedit. Ex Ægypto Ierosolymam revisit, inde in Ægyptum reversus & Africam iterum Romam navigavit. Deinceps Mediolanum venit, ibique Barnabam, in urbe Luca verò Paulinum, Episcopos constituit. demum in Britanniam trajecit; ubi cum innumeras gentes ad fidem Christi adduxisset, Episcopos atque Presbyteros ordinasset, Angelica visione est admonitus, Romam rediret, resolutionis suæ finem instare. ita dicta monumenta.

Paulus quoque audita morte Claudii proposuit in spiritu transire Macedonia & Achaja ire Ierosolymam, ac postea videre etiam Romam. præmittit igitur in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi Timotheum & Erastum. ipse verò mansit E-

Tumultus
Ephesi in
Paulum ab
argentariis
excitatur,

Act. 19. à v.
29. ad fin.

Ephesi usque ad Pentecosten; quia, ut scribit 1. ad Cor. 16. v. 8. ibi apertum ipsi erat ostium magnum & evidens ad convertendas gentes, & adversarii multi. At ecce! per hanc temporis moram oritur gravis tumultus contra viam Domini, & Ecclesiam Ephesinam à Demetrio Argentario. iste caput fabricarum argentariorum hucusque magnum quæstum fecerat ex ædificulis argenteis, quas ad formam Templi Dianæ, quod ibi erat Magnificum, efformabat, & ubique divendebat in larariis & oratoriis collocandas. Nunc cum Paulus cultum omnem Deorum ut impium & sacrilegum redargueret, diceretque, *quoniam non sunt Dii, qui manibus fiunt*; videns Argentarius non solum periclitari quæstum suum, sed & templum Magnæ Dianæ, quam tamen tota Asia & orbis hucusque coluerat, in nihilum reputari; collectis cæteris hujus artis consortibus periculum factâ ad eosdem oratione ob oculos ponit, qui irâ repleti per totam mox civitatem vociferantur: *Magna Diana Ephesiorum*; quibus clamoribus impleta est civitas confusione concurrentibus undique civibus, quorum tamen plures nesciebant, qua de causa convenissent. Paulus, qui unus hoc tumultu petebatur, accurrens volebat se dare in theatrum, sive editum locum (in quem à furenti populo jam protracti erant ipsius comites Gajus & Aristarchus Macedones) & ad confusum populum verba facere. Sed non est permixtus à discipulis & quibusdam Asiæ principibus ejus amicis, timentibus fortè, ne, postquam jam semel Ephesi in teatro cum bestiis certaverat, 1. ad Cor. 15. v. 32. iterum tantum periculum subire cogeret, si in teatro à furenti populo conspiceretur. Cum autem hæc faba cuderetur non minus in Judæos simulacrorum contemptores, quam in Christianos, illi è suis Alexandrum eloquentem & doctum protraxerunt in theatrum ad perorandum pro communi causa & reipublicæ quiete. sed ubi cognoverunt, eum Judæum esse, de novo conclamârunt Ephesii, *quasi per duas horas: Magna Diana Ephesiorum: Magna Diana Ephesiorum*. Tandem vir primarius è senatu gentilis quidem, sed Christianis non infensus sedavit populum prudenti oratione, qua ostendit, Paulum ejusque socios in Deam Dianam nullo modo fuisse sacrilegos, neque eam blasphemasse. Demetrium verò & cæteros artifices argentarios, si quam habeant causam contra eos, non

non per tumultum, sed in legitimo Proconsulis tribunali judicari debere.

Sopito tumultu Paulus cum prius ad Discipulos habuisset allocutionem, valedixit, ac profectus est, ut iret in Macedoniam, creatò Insulæ Cretæ Episcopò Titò; Timotheo verò, qui jam ex Macedonia redierat, relicto Ephesi primo Episcopo. I. ad Tim. I. v. 3, qui deinceps quinquaginta annis Ephesinæ Ecclesiæ præfuisse traditur; nam Joannes Apostolus juxta Sanctum Epiphanium in senectute primùm curandas suscepit Asiæ minoris Ecclesias. Paulus per Macedoniam iter faciens Christianos ubique exhortatus est multo sermone, & in fide confirmavit. Vacuum tempus scribendis epistolis dedit.

Nam inde scripsit epistolam ad Timotheum. in qua ipsum monet muneris sui Episcopalis; & ut rejectis Judaicis & Simonianis fabulis doceat, quæ fidem, charitatem, & bonos mores promoveant: vult pro Regibus, & Magistratibus orationes fieri, ut populus quietam ubique & tranquillam vitam agat. addit, quomodo tum vir, tum mulier debeat orare, quomodo hæc se debeat ornare: mulieris non esse docere, sed in silentio discere: describit dotes Episcopi, & Diaconi: prædicat suborituras hæreses: commendat Timotheo pietatis & doctrinæ studium: declarat, qua ratione Episcopus omnibus Ecclesiæ statibus providere possit, & debeat: demum quid servi dominis debeant, quàm exitiosa sit avaritia, & quàm nova dogmata vitanda.

Scripsit quoque epistolam ad Titum; qua ipsum instruit, quales debeat ordinare Episcopos per vicinas Cretæ insulas atque urbes: quomodo Cretenses in fide sanos conservet: quid ipsum docere oporteat senes, anus, adolescentulas, juvenes, præbendo in omnibus seipsum exemplum. Monet, ut dum inculcat morum emendationem, vanam devitet doctrinam, uti & hæreticos. demum jubet, ut festinet ad se venire Nicopolim, ubi statuisse hyemare, ad Tit. c. 3. v. 12.

EMacedonia transiens in Græciam venit Nicopolim, ubi hyemavit. Atque hinc scripsit epistolam secundam ad Corinthios, misitque per Titum & Lucam cap. 12. v. 18. In hac consolatur Corinthios, quos primâ epistolâ objurgaverat: causam reddit, cur necdum, veluti in priore epistola promiserat,

Paulus peragravit Macedoniam. Act. 20. v. 1, & 2.

Scribit primam ad Timotheum per sex capita.

Scribit epistolam ad Titum per tria capita.

EMacedonia transit in Græciam. Act. 20. v. 2. & scribit secundam ad

6. v. aver. mpo. Ec. abro. ædi. erat is & Deo. niam n so. anæ. illum ulum i per e. sio. ncur. ant, u pe. n lo. omi. ulum sdam quam Cor. chea. a cu. ores, & do. nuni udx. yas: Tan. ianîs ndit, se la. cetè. eos, non

Corinthios
per 13. ca-
pita.

rat, Corinthum venerit: docet, majori in honore debere esse Ministros novi testamenti, quam veteris: spe melioris vitæ omnia dura & adversa esse toleranda hortatur, ne acceptam fidei gratiam negligant: pœnitentes consolatur: hortatur ad faciendam eleemosynam pro pauperibus Christianis Ierolymæ. Deinde texit pro se apologiam contra Pseudo-Apostolos, qui Paulo infensi eum ejusque doctrinam deprimebant, & étum fructum prædicationis impediabant. Coactus adeo profert apostolatûs sui vera insignia, prodigia nempe & virtutes, item labores & solitudines, passionésque, pro Christo toleratas; ac inter cætera scribit, se ter virgis cæsum esse, ter naufragium fuisse, nocte & die in profundo maris fuisse, à Judæis quinquies quadragenas plagas unâ minùs accepisse, aliâque, quæ Lucas quidem in Actis prætermisit, ipse autem in hac epistola enarrat. demum timens, ne ad Corinthios veniens aliquos inveniat dissensionibus ac vitiis adhuc implicatos, provocat tales ad pœnitentiam, ne in adventu suo cogatur severe in eos animadvertere, datâque sibi à Christo uti potestate. Ultimò addit generalem ad perfectionem exhortationem & salutationes.

Scribit epi-
stolam ad
Galatas per
sex capita.

Hic quoque scripsit epistolam ad Galatas. in qua eos reprehendit, quòd à Pseudo-Apostolis seducti putent, Judaicas cæremonias unâ cum Evangelio esse servandas: ostendit, se Evangelium suum à Christo immediatè accepisse, & à primis Apostolis Petro, Joanne, & Jacobo approbatum, adeoque illi fidem adhibendam: docet, non justificari hominem ex operibus legis, sed per fidem JESU CHRISTI: Christianos omnino liberos esse à servitute legis veteris. demum hortatur ad Charitatem, & opera misericordiæ, docetque gloriandum esse in solo Christo Crucifixo.

Scribit epi-
stolam ad
Romanos
per 16. ca-
pita.

Nicopolî Corinthios adiit, ac apud ipsos vel potiùs ex vicino portu Cenchrensi scripsit epistolam ad Christianos Romanos. in qua primò ostendit desiderium suum prædicandi Evangelium Romæ, atque ipsorum fidem annuntiari in universo Mundo. Deinde per prima quinque capita docet, tam gentiles legem naturæ, quam Judæos legem Moysis violasse; idèdque omnes esse sub peccato, egerèque Salvatore Christo; quòd-

quodque ex fide & gratia Christi, non verò ex operibus legis Mosaicæ vel naturæ petenda sit justitia. Capite 6. & 7. instruit Fideles, quomodo in Justitia progredi, vitiisque ac concupiscentiæ resistere debeant. Capite 8. enumerat fructus ex fide & justitia Christi provenientes. Capite 9. 10. & 11. scribit, gentes ad justitiam electas esse, Iudæos verò ab illa rejectos, eoquòd gentes Christo crediderint, Iudæi verò credere noluerint. à capite 12. ad finem mores instruit fidelium, hortaturque ad varia vitutum Christianarum exercitia, ultimò Romanis commendat quosdam tum viros tum foeminas, eosque salvere juret, ac inter eos Aquilam & Priscillam, qui post mortem Claudii Imperatoris redierant cum aliis Romam. Vicissim etiam Romanis scribit salutem à Timotheo, Lucio, Jasono, Sosipatre, Cajo, apud quem hospitabatur, Erasto, Arca-rio, & Quarto.

E Græcia cogitaverat quidem Paulus rectà navigare in Syriam. Cùm autem comperisset sibi parari ea in via insidias, coepit consilium in Syriam proficiscendi per Macedoniam. quare navigavit Philippos cum sociis, qui erant Sosipater cognatus Pauli, Aristarchus postea Thessalonicensium Episcopus, Secundus, Gajus, Timotheus, qui Epheso ad ipsum venerat in Græciam, Tychicus, qui administer erat Pauli in literis & mandatis ad absentes perferendo, ad Coloss. 4 v. 7. Trophimus, postea à Paulo constitutus Episcopus Arelate; è cujus prædicationis fonte, ut S. Zosymus Papa scribit, tota Gallia fidei rivulos accepit. Hi omnes postea Philippis alia navi præcesserunt, & expectarunt Paulum Troade. Ipse verò cum Luca aliisque primùm post Pascha, seu post septem azy-morum dies exactos. Philippis eos secutus est, & invenit Troade.

Troade morati sunt septem dies. ultimâ, quæ erat Dominica, cùm convenissent Christiani ad sumendam Evcharisti-am in cœnaculo lucentibus in eo copiosis lampadibus, juvenis quidam Paulo in mediam noctem sermonem protrahente ac disputante, sedens ad fenestram, somnòque victus cecidit per tres contignationes deorsum exanimis. turbatis omnibus, qui in cœnaculo erant, descendit Paulus; cùmque incubuisset super eum, suscitavit mortuum summa omnium admiratione &

Per Macedo-
niam tendit
in Syriam.
Act. 20. à v.
3. ad 7.

Paulus mor-
tuum susci-
tat, & Mileni
valedicis
Episcopis
Aliz.
Act. 20. à v.
6. ad fin.

consolatione. hoc facto rursus in cœnaculum ascendens con-
cionatus est, usquedum illucesceret. Tunc ipse iter fecit qui-
dem per terram in urbem Asson, comites verò illuc venerunt
navi. inde assumpto in navem suam Paulo simul venerunt
Mytilenem, deinde Chium, Samum, ac demum præternavi-
gantes Ephesum appulerunt ad urbem Miletum haud procul
Epheso sitam. Noluit appellere Ephesi, timens, ne fortè diu-
tius quàm vellet, ibi detineretur; festinabat enim, ut diem
Pentecostes faceret Ierosolymis. Mileti putabat negotia citi-
ùs expediri posse. quare huc evocavit Majores natu, & Epi-
scopos Ecclesiarum in partibus Asiæ; Ephesinum enim Episco-
pum Timotheum habebat secum. igitur cùm Mileti congre-
gati essent, eos longa oratione hortatus est, ut cùm ipsius faci-
em non ampliùs essent visuri, attendant sibi & suo gregi, utpo-
te à Sancto spiritu positi Episcopi regere Ecclesiam DEI. post-
quam peroravit, positis genibus oravit cum omnibus illis,
quo facto inter magnum fletum procumbentes super col-
lum Pauli osculabantur eum, & deduxerunt ad Maris por-
tum.

Paulus cum
Sociis venit
Ierosoly-
mam.
Act. 21. à 7.
1. ad 18.

Consensa navi natu majores Paulum aliquosque in alia
navi comitati sunt; sed demum cum suis abstractus ab illis re-
cto cursu venit Coum; secundo die Rhodum, ac inde Para-
ram; ubi inventa alia navi, quæ Tyrum petebat, ascenderunt,
& relicta ad sinistram insula Cypro venerunt Tyrum. hic disci-
puli dehortabantur Paulum, ne pergeret Ierosolymam. Ni-
hilominus post septem, quos ibi morati sunt, dies Paulus &
itineris socii ab omnibus ibi Christianis cum uxoribus & filiis
ad navem deducti positos in littore genibus orârunt, & vale
mutuo dicto navigârunt Ptolemaidem. ubi salutatis per di-
em fratribus Cæsaream profecti hospitium sumpsere apud Phi-
lippum illum ex septem primis Diaconis unum. Hic dum ali-
quot dies quiescunt, Agabus Propheta audiens ibi esse Pau-
lum, venit illuc ex Iudæa, & Spiritu sancto dictante prædixit,
ipsum ligandum Ierosolymæ, & tradendum in manus gentium;
quod quidem per omnes civitates, per quas transierat, ipsi jam
prædictum fuerat. constabat enim ubique, non solum Judæos
Ierosolymæ ipsi extremè intensos esse, sed & eos, qui per Iudæ-
am ex Iudæis facti fuerant Christiani. offensio inde orieba-
tur;

tur, quòd Judæo-Christiani observarent simul adhuc cæremonias Mosaicas, id quod tum temporis adhuc licebat, cùm à morte Christi mortua quidem lex esset, non tamen esset mortifera. De Paulo autem fama erat, eum Iudæos, qui extra Judæam inter gentes dispersi erant, docere, non licere Iudæo-Christianis parentibus filios suos circumcidere, neque secundùm receptos patriæ mores & consuetudines vivere. quæ quidem erat calumnia; nam Paulus solùm istud docebat, justificari homines per fidem & Gratiam Christi, non per legem Moysis; & Timotheum ipse circumcidit, feceratque Nazaratùs votum, Act. 18. v. 18. vñ cuius cogebatur saltem ad tempus alere comam, & abstinere à vino & sicera, Numeror. 6. quod fecerat, ut sic Judæo-Christianos sibi, quasi legalia contemnenti, offensos deliniret. Ob periculum tam certò ab Agabo prædictum ipsi etiam comites Pauli Lucas & cæteri preces Cæsareensibus fratribus junxerunt, rogaruntque flentes, ne ascenderet in Jerusalem. At Paulus, *quid*, inquit, *facitis flentes & affligentes cor meum? ego enim non solùm alligari, sed & mori in Jerusalem paratus sum propter Nomen Domini Jesu.* Cùm igitur animadverterent, se frustra esse, acquieverunt denique dicentes: *Domini voluntas fiat*; simulque comitantibus aliquot è Cæsarea discipulis iter Ierosolymam ingressi sunt Festum Pentecostes celebraturi. Ne verò Ierosolymitanis fratribus, rapinam bonorum suorum nuper passis, graves essent, Cæsarea veterem Christi discipulum assumpserunt secum, in cuius domo, quam habebat Ierosolymæ, hospitarentur.

Altero adventùs die Paulus cum sociis accessit domum Iacobi Episcopi, ubi collecti erant omnes seniores; narravitque singula, quæ DEus per ministerium ipsius operatus esset in gentibus, qua narratione vehementer recreati magnificabant DEum. vicissim etiam Ipsi referebant, quàm multa milia Judæorum jam in Christum crederent: Cæterùm apud hos Paulum malè audire, formamque esse, ipsum doctrinà suà Judæos in Asia, Græcia, & Macedonia dispersos avertere à lege Moysis; cùm tamen Ierosolymitani, alique Judæi, licèt ad Christum conversi, adhuc circumcidant filios suos, aliasque cæremonias legis observent. Aliud esse cum gentilibus ad fidem

Paulus in
Templo se
more Judæi-
co sanctifi-
cat.
Act. 21. à v.
18. ad 27.

dem adductis, à quibus Concilium Ierosolymitanum nihil aliud requisivisset, quàm ut abstineant se ab idolis, immolato, sanguine, suffocato, & fornicatione. Ut autem palàm fiat omnibus, falsa esse, quæ de ipso spargerentur, constatque ipsum etiam custodire legem, suadere se, ut cum fecisset votum Nazaræatûs, faceret ea, quæ lex Numerorum Sexto præscriberet: adesse opportunè quatuor viros idem votum habentes, quibuscum se sanctificaret more Judaico. Paulus benè monentibus obsecutus est, & cum illis postera die purificatus septiduum ex legis præscripto impendit.

Paulus alligatur catenis duabus.
Act. 21. à v. 27. ad fin.
& Act. 22. à v. 1. ad 24.

At ecce! septimo sanctificationis die Iudæi, qui ex Asia ad Festum Pentecostes venerant, videntes Paulum in templo, seu atrio Israëlitarum, concitaverunt omnem populum, & iniecerunt in Paulum manus, clamantes: *Viri Israëlita adjuvate: hic est homo, qui adversus populum & legem & locum hunc omnes ubique docens, insuper & gentiles induxit in templum, & violavit sanctum locum istum.* cum enim vidissent antea Paulum cum Trophimo in civitate, credebant, hunc ipsius socium Ephesum antea gentilem, esse quoque cum ipso in atrio Israëlitarum, quod intrare gentilibus nefas erat. quibus Iudæorum Asianorum clamoribus denique commota est tota civitas, & facta est in templum concursio populi. Jamque extrahentes Paulum extra templum, ne scilicet sanguine ipsius pollueretur, quærebant eum interficere; cum Tribunus Romanorum militum de tumultu monitus ex arce Antonia cum centurionibus & militari cohorte advolat, penetratque in tumultuantes & Paulum percutientes. quem ubi advertit solum peti, jussit eum alligari catenis duabus, rogans interim, quis esset, & quid fecisset. Sed præ clamore turbæ nec audiebatur ipse, nec audiebat. Jussit ergo ipsum duci in atrium arcis Antonia, in qua Romanum præsidium sua tentoria & castra habebat. Sed tam densus erat populus identidem clamans: *tolle, tolle eum*, ut neesse fuerit Paulum à militibus portari. Ubi ad gradus perventum est, per quos ascendebatur in atrium arcis, stans Paulus in superiore aliquo gradu petiit à Tribuno facultatem ad populum verba faciendi. qua data Paulus annuit manu ad plebem ingenti numero circumfusam, & magno silentio factò allocutus est lingua hebræa; nar-

rans.

rânsque suæ conversionis ordinem patienter auditus est. At cum demum diceret, semissum à DEO ad prædicandum gentibus Evangelium, tum verò insanis vocibus conclamârunt: *tolle de terra hujusmodi, non enim fas est eum vivere; simul projecere vestimenta sua, & pulverem jactârunt in æra.*

Interea Paulus introducit in atrium. ubi Tribunus, cur sic Iudæi acclamarent ipsi, atque ad mortem deposcerent, adhuc inscius, jussit Paulum flagellari & torqueri, ut sic ab ipso veritatem sui criminis exprimeret. Jámque à militibus loris adstringebatur, cum serio vultu conversus ad centurionem adstantem, *qua potestate, ait, vos hominem Romanum ac indemnatum flagellatis?* contutbatus Centurio id mox ad Tribunum refert; qui proin i se Paulum accedit rogans, an Romanus esset? sibi quidem jus Civitatis Romanæ magnâ pecuniæ summâ fuisse emendum. Paulo respondente, se verò Civem Romanum etiam natum esse, non tantum tortores abscedere jussit, sed etiam postera die Paulum vinculis omnino solvit. Et ut certius cognosceret, ob quod crimen à Iudæis accusaretur, jussit Iudæorum Sacerdotes & omne Concilium convenire, causamque examinari. Coram quo dum Paulus stans loqui incipit, seque omni conscientia bona ante DEum usque in hodiernum diem conversatum esse dicit, Princeps Sacerdotum Ananias *præcepit adstantibus percutere eos Pauli.* qui rei indignitate motus, *percutiet, inquit, te DEus paries dealbate, tu sedens judicas me secundum legem, & contra legem jubes me percuti?* At monitus esse summum Sacerdotem, cui ita malediceret, cum omni modestia factum excusans, *nesciebam, inquit, Fratres, quia Princeps est Sacerdotum, quem nefas est maledicere.* Exodi 22. v. 28.

Sciens autem Paulus, quòd in Concilio præsentium una pars esset Sadducæorum, altera Pharisæorum, prudenti consilio pomum discordiæ jecit in medium, altâ voce exclamans, se Pharisæum esse & filium Pharisæorum, seque de spe & resurrectione mortuorum judicari. Successit Paulo res ex animi sententia. Nam confessu mox soluto facta est dissensio magna non modò intèr Pharisæos, & Sadducæos, sed inter multitudinem etiam adstantium, adeò ut Tribunus timens, ne Paulus

Paulus vinculis solvitur, & sistitur Concilio Judæorum. Act. 22. à v. 24. ad fin. & Act. 23. à v. 1. ad 6.

Paulus injudicatus reducit in arcem. Act. 23. à v. 6. ad 12.

in tumultu à Sadducæorum factione discerneretur, confestim jussit milites descendere, & è medio ereptum reduci in Arcem Antoniam; in qua postea summo solatio perfusus est. nam à Domino nocte illa sibi assistente hæc verba audivit: *Constans esto; sicut enim testificatus es de me in Jerusalem, sic te oportet & Roma testificari.*

Paulus mittitur
Cæsaream
ad Præsidem
Judææ.
Act. 23. à v.
22. ad fin.

Postero die conjurant plusquam quadraginta Judæi (Sadducæi utique) se nihil cibi aut potûs gustaturos, donec occiderent Paulum. Hoc consilium non ingratis Sacerdotibus futurum existimantes accedunt eos, suadentque, ut Paulum à Tribuno rursus in Concilium mitti petant, se ipsum in via interfekturos. De hac conjuratione quidpiam subodoratus est filius sororis, quam Paulus habebat. Adolescens de Patruivita sollicitus se in arcem insinuat, insidiâsque primùm Paulo detegit, ab hoc verò missus ductusque per Centurionem ipsi Tribuno, istere intellecta imperatõeque adolescenti hujus rei silentio veritus, ne, si Paulus à Judæis occideretur, ipse pecuniis corruptus id permisisse videretur, statuit Paulum forti milicum manu contra vim Judæorum cinctum Cæsaream, ubi tunc sedes erat Præsidis Judææ propter maris opportunitatem, ad Felicem mittere, qui Cuspio Fado successerat; jubetque illic per duos centuriones colligere ducentos Lancearios, & septuaginta equites; qui Paulum currui impositum, & tertia ab occasu Solis hora Ierosolymis eductum per eam noctem in Antipatridem perduxerunt, postera verò die remissis Ierosolymam Lanceariis equites Cæsaream usque. Felix lecta, quam Lyfias Tribunus ipsi scripserat, coram Paulo epistola, auditõque, quod è Cilicia Romana Provincia oriundus esset, *audiam te, inquit ad Paulum, cum accusatores tui venerint:* jussitque ipsum interim à milite custodiri in Prætorio, seu palatio, quod olim Herodes Magnus magnificum Cæsareæ construxerat.

Paulus accusatur
coram
Felice Præsidente.
Act. 24. à v. 1.
ad 24.

Post quinque dies Ierosolymis adest Cæsareæ Ananias summus Pontifex cum aliquot senioribus, & cum Tertullo; qui veluti Advocatus causam Judæorum contra Paulum coram Præsidente, Romanâ fortassis linguâ, ageret. Orsus dicere gravissimorum criminum accusat Paulum vocans ipsum hominem pestiferum; concitantem seditiones in universo orbe; aucto-

auctorem seditionis Sectæ Nazarenorum, seu Christianorum; violatorem denique Templi; quæ omnia Summus Sacerdos & ceteri toto vultu annuentes vera esse affirmarunt. At Paulus, annuente sibi Præsidi dicere, facile ostendit, nihil horum probari posse: se duodecim abhinc dies venisse Jerosolymam solum ut adoraret, faceret vota & oblationes & eleemosynas distribueret in gentem suam: esse se quidem de hæresi, quam Judæi vocant, Christianorum, credere tamen omnibus, quæ in lege & Prophetis scripta sunt; sperare quoque resurrectionem futuram justorum & iniquorum; interim neque in templo se disputasse, neque concursum turbæ fecisse vel in Synagoga, vel in civitate: hujus in se concitata tempestatis causam esse quosdam ex Asia Judæos, qui si quam accusationem haberent adversum se, certè præsto hic essent: apud hos verò præsentis unicum crimen suum esse, quod proximè in Concilio stans clamasset: *quoniam de resurrectione mortuorum ego judicor hodie à vobis.* Felix, cui & Judæorum & Christianorum lex ac vivendi ratio satis cognita erat, sententiam non pronuntiavit, sed audiendos iterum fore dixit, cum Lysias Tribunus etiam adfuerit. Interim Paulum mitius haberi jussit in custodia.

Post dies aliquot Felix cum uxore sua Drusilla, quæ erat Judæa Herodis Agrippæ junioris soror, vocat Paulum, auditurus Fidem, quæ est in Christum Jesum. quam etiam prolixè explicavit; & cum ultimò etiam de justitia, de castitate, & de judicio futuro disputaret, tremefactus Felix eum quidem in custodiam redire jussit, deinceps autem frequenter ad se accersens loquebatur cum eo, sed inani solum spe pecuniæ à Paulo dandæ. Interim expleto officii tempore in Provinciam Judææ Romæ venit Portius Festus. Felix officiò decedens cum debuisset dimittere Paulum, reliquit eum vinctum tum quòd nullas ab eo pecunias accepisset, tum ut præstaret gratiam Judæis.

Ut primùm novus Præses Cæsaream, & inde post triduum Jerosolymam venit, Principes Sacerdotum & Primì Judæorum honoris causâ ipsum accedentes rogârunt hanc ab eo primam gratiam, juberet Paulum Jerosolymam adduci. quod petebant specie quidem cognoscendi causam ipsius, reverà au-

Felix, & uxor ipsius audiunt Paulum de Fide disputantem. Act. 24. à v. 24. ad fin.

Paulus accusatus apud Festum ad Cæsarem appellat. Act. 25. à v. 1. ad 13.

tem occidendi ipsum in via. Festus id animadvertens noluit, responditque, se brevi rediturum Cæsaream; mitterent illuc idoneos Viros, qui contra Paulum accusationem adornent. Post dies octo aut decem reversus est Cæsaream sequentibus ipsum delectis Iudæis. Igitur altera statim die sedit pro tribunali, iussitque Paulum adesse. Iudæi multa & gravia crimina afferebant, quæ tamen idoneis argumentis probare non poterant Paulo rationibus ostendente, se neque in legem Iudæorum, neque in Templum, neque in Cæsarem peccasse. Festus tamen volens in primo Provinciæ aditu gratiam præstare Iudæis, quærit à Paulo, an vellet Ierosolymam ascendere, ac ibi à se sententiam expectare? id quod unice Iudæi optabant. Paulus videns Præsidis inconstantiam in partes Iudæorum inclinantis respondet, se Iudæis non nocuisse, quod ipsemet optime nōset; velle se igitur cum stet coram tribunali Cæsaris, hic judicari. Cum verò timeret, ne se nihilominus Iudæis donaret, etiam Festi iudicium declinaturus Romam ad tribunal Cæsaris appellavit. Præses hac iudicii declinatione suboffensus iustæ tamen appellationi non ausus refragari partes locò excedere jubet, & cum suis Consiliariis deliberat, an videretur annuendum postulatis Pauli, qui iudicârunt, appellationem Civis Romani omninò admittendam. quare Festus ad Paulum: *Cæsarem appellasti: ad Cæsarem ibis.*

Rex Agrippa
Paulum au-
dire cupit.
Act. 25. à v.
13. ad fin.

Interim donec navis Cæsareâ solveret, & in custodia maneret Paulus, Agrippa Rex ad salutandum novum Iudææ Præsidem cum uxore sua Berenice venit Cæsaream. Inter Regem & Præsidem quodam die sermo incidit de Paulo; cumque Festus rei hæctenus gestæ seriem narrasset; adderetque, licet inter Iudæos & Paulum esse de superstitione seu lege ipsorum, & de quodam Iesu defuncto, quem affirmaret Paulus vivere, iste desiderium ostendit ipsum Paulum audiendi. Festus gratificaturus Agrippæ altera die Paulum adduci iussit in aulam; ubi Agrippa, Berenice, Festus cum Tribunis & Viris Primariis civitatis considebant. ubi Paulus in conspectum venit, Festus, *hic est*, inquit, *de quo omnis multitudo Iudæorum interpellavit me Ierosolymis petentes & acclamantes, non oportere eum vivere amplius. ego verò comperi nihil dignum morte eum admisisse. ipso autem appellante ad Augustum, iudicavi mit-*
tere.

tere. Jam produco eum ad vos, & maximè ad Te, Rex Agrippa, ut interrogatione facta habeam, quod scribam; sine ratione enim mihi videtur mittere vinctum, & causas ejus non significare. qua oratione finita Rex Paulum monuit, ut loqueretur pro semetipso.

Paulus igitur beatum se æstimans, quòd coram Rege Judæo consuetudinum & quæstionum Judaicarum non ignaro verba facere de fide posset, rationem totius vitæ suæ reddidit: quòd scilicet à juventute educatus Jerosolymis sectæ Pharisæorum adhæserit, & resurrectionem mortuorum semper crediderit: quantum postea Ecclesiam persecutus sit: ubi & quomodo conversus fuerit: quanto deinde fervore prædicaverit fidem in Christum Damasci primùm, deinde Jerosolymis, & in omni regione Judææ, & inter gentes: quanta diligentia hortatus fuerit omnes, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad DEum digna pœnitentiæ opera facientes: quòd nihil extrà dixerit, quàm ea, quæ Prophetæ & Moyses locuti erant futura esse: hanc esse causam, cur ipsum Judæi, cum in Templo esset, comprehensum voluerint interficere. quæ & alia cum loqueretur, Festus magna voce interpellans ait: *insanis, Paule, multate litera ad insaniam convertunt.* Cui Paulus: *non insanio, optime Feste, sed veritatis & sobrietatis verbaloquor,* quod Regem, ad quem loquor, non latere arbitror; nam & ipse credit Prophetis; nihil enim in angulo quidquam horum gestum est. Cùm Agrippa ad Paulum: prope modum persuades me Christianum fieri. & Paulus: opto apud DEum non tantùm te, sed etiam omnes, qui audiunt, hodie fieri tales, qualis & ego sum exceptis his vinculis. Demum surrexit Rex & cœteri seorsim ad se mutuò dicentes: nihil planè dignum morte aut vinculis Paulum fecisse. Agrippa verò ad Festum: dimitti, inquit, poterat homo hic, si non appellasset Cæsarem.

Paulus coram Agrippa causam suam agit. Act. 26. à v. 1. ad fin.

Ubi tempus navigandi opportunum adfuit, Centurio nomine Julius à Præsidi in mandatis accepit, ut sumpta secum militum turma Paulum & alios quosdam reos navi impositos Romam perduceret. itaque Paulus cum Luca, Aristarcho, aliisque Comitibus navem Adrumetinam, quæ erat in portu Cæsarensi, conscendit. Sublatis anchoris vela fecerunt, ve-

Paulus Romam navigat, venitque in Cretam. Act. 27. à v. 1. ad 13.

neruntque alteto die Sidonem; ubi per Centurionis humanitatem licuit Paulo amicos invisere, & curam sui agere. inde per maria Cypri, Ciliciae, Pamphyliae navigarunt Lystram quae est urbs maritima in Lycia. Opportune in hoc portu aderat navis Alexandrina recta tendens in Italiam. quare in hanc relicta Adrumetina cum omnibus suis Julius se recepit. At lenta fuit ob adversos ventos haec navigatio. Tandem ad Insulam Cretam in loco, qui Boni Portus dicitur, appulerunt.

Naufragium patitur, venitque in Insulam Melitam, Act. 27. a v. 13. ad fin.

Hic post elapsos jam tres fere a capta navigatione menses, cum Decembri mense non esset tuta navigatio. Paulus prophético spiritu praevidens instans naufragium, suavit in eo portu & in vicina urbe Thalassa huc mandum. Alii vero, quod portus iste minus commodus videretur, navigandum putarunt ad alium ejusdem insulae portum. Cumque Julius plus crederet gubernatori & Nauclero, quam his, quae a Paulo dicebantur, vela fecerunt. Ecce autem dum legunt Cretam, vehemens tempestas navem ab insula in altum abripit. Per plures dies huc illuc jactati non viderunt solem nec sidera, ita ut videretur ablata esse omnis spes salutis. Paulus ut metu naufragii, inedia, ac laboribus fractos erigeret, stans in medio male factum esse aiebat, quod contra suum consilium solverint ex Creta. Bono tamen animo essent; naufragium quidem passuros, nullum tamen eorum, quotquot essent in navi (erant autem animarum ducentarum septuaginta sex) periturum; veluti didicisset ab angelo Dei sibi praeterita nocte assistente. Atque ita plane factum est. Postquam quatuordecim omnino dies ac noctes inter syrtes ac procellas servati essent, demum decimo quinto summo mane videntes se prope quandam insulam dum conantur iam littus eiecere navim, prora arenae impacta haesit immobilis; puppis autem soluta est a vi maris. Hic spem unicam faciebat vicina terra, ad quam enatando vitam servare possent. At militum consilium fuit, ut captivos occiderent prius, ne quis, cum enatasset, effugeret. Quod centurio animadvertens, volensque servare Paulum prohibuit fieri; iussitque eos, qui possent natate, emittere se primos, & evadere, atque ad terram exire; qui deinde ceteros in tabulis & fragmentis navis redeuntes & natantes ad portum deduxerunt. Et sic factum est,

est, ut juxta verbum Pauli omnes animæ evaderent ad terram.

Ignari, quoniam ea terra esset, comperiunt postea esse melitam insulam, humaniterque excipiuntur naufragi ab incolis; nam statim pyra accensa contra imbrem & frigus eos recrearunt. Ubi dum inter cæteros etiam Paulus farmenta conportat, & in ignem injicit, ecce! vipera calore excitata manum ejus invasit non dubitantibus circumstantibus barbaris, venenato tactu statim moriturum. At cum Paulum bestia in ignem excussa nihil mali passum esse cernerent, Deum esse prædicarunt, quem antea homicidam esse suspicabantur. Tribus mensibus in hac insula hyemârunt; quo tempore Lucas Evangelium suum scripsisse creditur. Paulus autem Melitensibus interea varia beneficia præstitit; nam Publii in ea insula Principis patrem febribus & dysenteria vexatum orans & manus ei imponens sanavit. quo audito omnes, qui in insula habebant infirmitates, accedebant, & curabantur. præcipue autem incolis fidem Christi exposuit, & plerosque convertit, ipsisque Publium Episcopum præfecit. Constans quoque in ea insula traditio est à Paulo, cum Publius naufragos per triduum hospitio excepisset, omnes fuisse conversos, & baptizatos, domumque Publii sterisse, ubi nunc in urbe Melita ædes maxima visitur Sancto Paulo dedicata: demum Insulanos illos ab eo tempore semper constantes in fide mansisse, tametsi insulam Mauri subinde occupârunt, tenuerintque cætenis & pluribus annis.

Reparata interea per tres menses Alexandrina nave vale Melitensibus dixerunt, multisque honoribus ab eis affecti & necessaria annonâ instructi vela rursus fecerunt, & appulerunt Syracusis in Sicilia; ubi Paulus à Marciano, quem paucis ante annis Petrus Episcopum illuc miserat, aliisque Christianis incredibili læticia exceptus est. Triduum mutæ charitatis officii datum est. tum verò reliquam Siciliae oram circumlegentes trajecto infami naufragiis freto, quod Charybdin vocant, intrarunt Rhegium Calabriae portum. Paulus Rhegiensibus advenas visendi causâ ad littus concurrentibus more suo exorsus prædicare Evangelium miraculo succensæ subito in illius gratiam marmoreæ columnæ illos ad Christi fidem convertit, ut habet illius Ecclesiæ perpetua traditio. Rhegio post unum & alterum diem stante Austro tenuerunt Putcolos Campaniæ

In insula Melita hyemârunt tres menses. Act. 28. à v. 1. ad 12.

Venit Romanam. Act. 28. à v. 12. ad 17.

urbem haud procul Neapoli; ubi Paulus à Fratribus, quos ibi invenit, rogatus relicta navi Alexandrina cum Sociis septem dies moratus est. inde verò terrestri itinere cum bona Julii venia per Neapolim & alia interjecta oppida Romam perrexit. Multi Christianorum, qui Romæ erant, ab amicis de adventu Pauli ex epistola sua & fama jam noti Puteolis certiores redditi, usque ad Forum Appii, quod Româ distat quinquaginta passuum millibus, venienti occurrerunt: alii usque ad tres tabernas, oppidum triginta tribus passuum millibus distans, quos complectens, gratiasque agens Deo affectus est ingenti læticia, ac spe rei apud Romanos benè gerendæ; quos cernebat tam sibi faventes, suamque operam in omnibus offerentes. Cùm Romam tenuerunt, Centurio reliquos vincitos tradidit Præfecto carcerum; Paulo verò ex Julii commendatione permissum est manere in quocunque vellet hospicio, non nisi uno milite ei adjuncto custodiæ causâ. Porrò Romam Paulus intravit anno à morte Christi vigesimo nono, Neronis tertio, & decimo sexto, ex quo Petrus sedem Pontificiam in ea urbe collocavit.

Romæ fidem prædicat, & primò se coram tribunali Cæsaris defendit.

Act. 28. à v. 17. ad finem. 2. ad Tim. 4. v. 16. & 17.

Paulus tres dies ab itinere fessus quieti dedit. tum misit, qui rogaret primos Judæorum, ut venirent ad se in conductam domum suam, sollicitus, ne fortè Jerolymis interea contra se scriptæ venissent ad Judæos Romanos literæ. cùm convenissent, eos allocutus, ne putarent, inquiebat, se quidquam in gentem suam aut patrios mores peccasse; nihilominus ab ea se traditum fuisse Romanis, qui cognita causa innocentem quidem dimisissent; at Judæis contradicentibus, coactum se fuisse appellare Cæsarem; apud quem tamen absit, ut velit accusare gentem suam, quòd catenâ circumdatus esset, unicam causam esse spem Israël (Messiam nempe) quem jam advenisse prædicasset. Judæi, se neque literas contra ipsum accepisse, neque mali quidpiam de ipso audivisse, respondent, rogantque, ut quæ sentiret de spe Israël (sive de Messia) aperiret; nam de secta, Messiam jam venisse credentium, sibi notum esse, quia ubique ei contradicitur. Libenter annuit Paulus. Constituto igitur die venerunt plurimi Judæorum; quibus ex lege Moyse, & ex Prophetarum oraculis à manè usque ad vesperam ostendit, Messiam planè in persona Jesu iam venisse. Et quidam credebant his, quæ

quæ dicebantur, quidam verò non credebant; quibus tamen disputatio hæc non leves scrupulos iniecit, cum discedentes multam haberent inter se quæstionem. atque ita deinceps quoque victus in suo hospicio prædicabat Verbum Dei cum magna libertate sine prohibitione tum Judæis, tum Gentilibus, tum Christianis. Hanc libertatem præstabat lene Neronis ingenium primo imperii sui quinquennio, Fidem Christianam per totum jam imperium diffusam non tantum non persequentis, sed etiam benignè defendentis, uti observat Eusebius L. 2. Hist. Ecclesiasticæ c. 22. Eandem præstabat quoque copia amicorum, quos Romæ jam à Petro conversos reperit, partim sibi comparavit ex intima etiam Cæsaris familia; Inter quos eminebant Torpes & Evellius, quos postea Nero sævior occidit, & martyrio coronavit; uti & pocillator Neronis, imò & Poppæa Sabina Augusta, aliique. Primò coram tribunali Cæsaris stanti nemo adfuit, sed omnes eum dereliquerunt; Dominus autem ei adstitit, ut liberaretur de ore Leonis, Neronis nempe, 2. Tim. 4. v. 16. & 17. Post hanc primam suam defensionem varias è vinculis scripsit literas, quibus præcipuè Fideles communire voluit contra Pseudo. apostolos, suosque in Evangelio prædicando adversarios, non paucos; quorum aliqui docebant, præter Evangelium servandam simul esse legem Moysis. alii urgebant non tantum Judaicas fabulas, sed etiam gentiles quasdam superstitiones, alii dicebant non Christum, sed angelos nostræ salutis auctores esse, & mediatores. alii negabant Christum verè fuisse crucifixum. alii dicebant, non futuram resurrectionem corporum, sed si quæ admitti debeat, factam jam esse in Christo Resurgente; ceteros verò homines non resurrecturos secundum corpus, sed solum secundum animam, hic quidem per baptismum & pœnitentiam, in futuro autem etiam per gloriam animæ, qua renascetur ad vitam novam & immortalem. alii inani Philosophiæ multum tribuebant. alii profana, vaniloquia, stultas & sine disciplina quæstiones tractabant. alii alios errores docebant. quos omnes monet esse vitandos, uti & homines variis involutos peccatis, habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes, resistentes virtuti, corruptos mente, reprobos circa fidem. &c. Quinque autem in suis epistolis nominatim memorat adversarios suos, Phigellum, Hermogenem,

ad hunc
de mactura
mactura
mactura
mactura

E vinculis Romanis varias epistolas scribit.

Sacra Veterum Temp. Hist.

Ccc

Ale

Alexandrum, Hymenæum, & Philetum Asianos, qui fuerint ex iis, de quibus prædixit Mileti habens orationem ad Majores natu: *ego scio, quoniam intrabunt post discessionem meam lupirapaces in vos non parcentes gregi. & ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa, ut abducant discipulos post se.* Atque ex his quinque Hymenæum & Alexandrum tradidit Sathanæ, ut discant non blasphemare, veluti scribit 1. Tim. 1. v. 20. Alexander ærarius valdè restitit verbis Pauli. 2. Tim. 4. v. 14. & 15. Hymenæus & Philetus, quorum doctrina serpebeat ut cancer, docebant, resurrectionem jam esse factam. 2. Tim. 2. v. 17. & 18. Phigellus & Hermogenes inter alios Asianos, qui erant Romæ, aversi sunt à Paulo. 2. Tim. 1. v. 15.

Scribit secundam ad Timotheum per quatuor capita.

Porro ex vinculis Romanis ante alias epistolas scripsisse videtur secundam ad Timotheum suum, qua monet, ut intrepidè prædicet sanam Christi doctrinam. Queritur, omnes Asianos, & inter hos Phigellum & Hermogenem Romæ à se esse averfos. Laudat Onesiphorum, ejusque domum, unde multa nunc Romæ, sicut antea Ephesi acceperit obsequia. deinde hortatur ad sincerè docendum, & patiendum pro Christo, quocum propterea olim conregnaturus esset: contentiones & profana vaniloquia, stultasque quæstiones devitet, uti & homines variis involutos peccatis, & reprobos circa fidem; suo verò exemplo virtutes amplecti doceat, pergatque amare studium sacrarum literarum. deinde per Christum Judicem obtestatur, ut adversus falsos doctores, & eos, qui tales sibi coacervant, prædicet sanam doctrinam, instetque opportunè, importunè, arguat, obsecret, increpet in omni patientia. prædicat postea suam passionem cum spe recipiendi à justo Judice coronam justitiæ. demum festinet ad se Romam cum Joanne Marco adhuc antehymenem venire; neminem enim secum esse præter Lucam: Demam abiisse Thessalonicam, Crescentem in Galatiam, Titum in Dalmatiam, Tychicum à se missum Ephesum, Erastum remansisse Corinthi, Trophimum infirmum Mileti, jubetque simul, ut penulam secum afferat, quam reliquerat Troade apud Carpum, uti & libros, maximè autem membranas. addit, quanta mala passus sit ab Alexandro ærario, quem proinde devitet. queritur se in prima coram Nerone defensione ab omnibus fuisse desertum, Dominum verò sibi adstitisse scribit. Demum salutatur Priscam &

& Aquilam. ipsi verò salutem mittit ab Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, & ab omnibus sanctis.

Ex iisdem vinculis scripsit ad Ephesios epistolam per Tycheum Diaconum ad eos missam, in hac laudat ac benedicit DEum, quòd per Christum prædestinaverit nos, & omni gratia cumulãrit; agitque DEO gratias ob fidem & dilectionem Ephesiorum, qui cum antea essent peccatis mortui, nunc per Christum salvati fuerint non quidem suis operibus, sed gratis per fidem, sintque jam non hospites & advenæ, sed cives sanctorum, & domestici DEI. Cumque ipse inter alios Apostolos factus sit Minister Christi, ut inter gentes & apud ipsos evangelizaret investigabiles divitias ejus, ob eam causam se nunc hæctere genua, atque orare Patrem cœlestem, ut ipsi spiritu semper corroborentur, & in charitate radicati plenè in divinis mysteriis edoceantur. deinde hortatur ad varias virtutes, maximè ad charitatem & unitatem spiritûs in vinculo pacis, ut exutò veteri induant novum hominem, & imitentur Christum. avocat ab operibus tenebrarum, & animat ad opera lucis. jubet mulieres viris subjectas esse, viros autem diligere uxores suas. docet officium filiorum erga parentes, servorum erga dominos, & contrà. demum ostendit, quàm acris pugna fidelibus sit subeunda, & quibus in ea armis utendum.

Scribit epistolam ad Ephesios per sex capita.

Scripsit quoque ex carcere Romano nomine suo & Timothei literas ad Episcopos, Diaconos, & omnes sanctos, qui erant Philippâs. hi enim compertò, vinctum Romæ detineri, miserunt illuc cum muneribus Epaphroditum solatio ipsi & auxilio futurum; quem deinde cum hac epistola Philippos remisit. in hac ostendit magnum erga Philippenses affectum suum, & certos facit, se in cunctis orationibus suis ipsorum memorem esse, optatque, ut fides & charitas ipsorum magis semper ac magis abundet; & licet desiderium habeat dissolvi & esse cum Christo, innuit tamen, se adhuc in carne mansurum ad majus ipsorum auxilium & consolationem. Advertit quosdam non sincerè, sed studiò decertandi secum de fama & gloria annuntiare Christum, existimantes, se vinctum hæc ratione magis affligi; sed eos falli scribit; se enim in hoc gaudere semper, si quovis demum modo Christus annuntietur.

Scribit epistolam ad Philippenses per quatuor capita.

hortatur ad mutuam concordiam, charitatem, & humilitatem exemplo Christi, qui humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem; in cuius nunc nomine omne genu flectitur; utque suam in timore operentur salutem. gratulatur tum ipsis, quod inter malos sanctè vivant, tum sibi, quod tales habeat discipulos. Timotheum laudat ipsis à sincera evangelii prædicatione & obedientia, uti & Epaphroditum. deinde insectatur putantes, Legalia servanda esse unà cum evangelio; se fuisse circumcisum octavo die, esse ex genere Israël, tribu Benjamin, Hebræum ex Hebræis, Pharisæum, conversatum esse in lege sine querela; hæc tamen omnia arbitratum esse ut detrimenta & sterora, ut Christum luerificeret; se semper proficere, ut tandem perfectionem consequatur. unde Philippenses hortatur, ut se, non discipulos, & Crucis Christi inimicos imitentur, sive eos, qui negant, Christum Crucifixum esse. demum ad perseverantiam & spirituale gaudium, modestiam, preces, gratiarum actiones eos componit pacem DEI exoptans, rogatque, ut Evodia & Syntyches primariæ Philippis matronæ, quæ olim laboraverant cum ipso in Evangelio, nunc aliquantum discordes id ipsum sapiant. Ultimò salutem omnes Philippis, iisque salutem dicit ab omnibus sanctis Romæ, maximè, qui de domo Cæsaris sunt.

Scribit epistolam ad Colossenses per quatuor capita.

Ex captivitate Romana scripsit etiam epistolam ad Colossenses nomine suo & Timothei missam per Tychicum, & Onesimum. quos etsi Paulus nunquam adierit, c. 2. v. 1. missus est tamen ab iis Epaphras ad ipsum solandum juvandūque Romam. à quo cum audivisset, penetrasse in eorum civitatem Pseudo-Apostolos dicentes, non Christum, sed angelos nostræ salutis auctores esse & Mediatores, urgentesque observationem multarum Judaicarum & gentilium superstitionum, per epistolam ad eos scribendum putavit, qua errores istos ipsis eximeret, & mores Christiano dignos edoceret. itaque primò audita fide, spe, & charitate eorum scribit, se orare pro ipsis, ut in scientia DEI bonisque operibus perficerentur. deinde non angelos, sed Christum unigenitum DEI filium rerum omnium opificem & totius mundi, etiam gentium, redemptorem ac Salvatorem esse docet. tum carpit varias Pseudo-Apostolorum imposturas, observationes legales, falsam an- gelo-

gelorum religionem, supersticiosum delectum ciborum, dierum &c. deinde opponit christiana & spiritualia exercitia terrenis, & superstitionis: hortatur ad mentis renovationem, charitatem, pacem, officiaque Christiana. Monet, ut insistent orationi, & cautè agant inter gentiles. salutationem eis dicit ab Aristarcho concaptivo suo, & à Marco consobriño Barnabæ, & à Jesu Justo dicto, & ab Epaphra, & à Luca suo Medico charissimo, & à Dema. demum vult, ut saluent fratres Laodiciæ, quæ etiam urbs est Phrygiæ vicina Colossis, jubetque, ut hæc epistola legatur etiam in Ecclesia Laodiciæ, & quam dedit ad Laodicenses, legatur apud ipsos; quanquam ea, quæ est ad Laodicenses, jam non ampliùs extet. ultimò vult dici Archippo, ut ministerium, quod accepit in Domino, impleat.

Romæ vincetus scripsit quoque & misit simul per Onesimum epistolam ad Philemonem virum nobilem, atque inter cives Colossenses ut potentia & opibus, ita pietate conspicuum unà cum epistola ad Colossenses nomine suo & Timothei. In qua laudat vocatque Philemonem dilectum, & adiutorem suum; Appiam verò sororem charissimam, & Archippum commilitonem suum. Onesimus fuerat servus Philemonis, & ablatis furto quibusdam rebus Colossis Romam profugerat, ubi conversum, & in vinculis baptizatum Paulus senex, uti se vocat versu nono, cum hac commendatitia remittit ad Philemonem, rogatque, ut eum recipiat in gratiam. Receptus in virum evasit insignem, & post Timotheum Ephesi creatus Episcopus sub Trajano Romæ martyrium gloriosè consummavit. ad finem epistolæ monet Philemonem, ut paret sibi hospitium, sperare enim se, Colossos venturum; dicit eis salutem ab Epaphra, Marco, Aristarcho, Dema & Luca adjutoribus suis.

Demum cum causam suam apud Neronem feliciter egisset, & spes propinqua esset liberationis, scripsit epistolam hebraicè, vel potiùs Syriacè ad conversos ex Judæis, maximè ad eos, qui in Judæa degebant. Et in primo quidem capite ex variis scripturæ locis probat, Jesum Christum esse DEum, ideòque longè majorem Moyse, Prophetis, & angelis omnibus, quibus tunc aliqui nimium tribuebant. Secundo capite infert,

Ccc 3 Chri-

Scribit epistolam ad Philemonem.

Scribit epistolam ad Hebræos per 13. capita.

Christum solum Legislatorem & Redemptorem esse habendum, cum major sit angelis. tertio & quarto capite ostendit, ipsum præ famulo ejus Moysæ audiendum, ne cum incredulis Judæis ab ejus requie ipsi repellantur, curandum proin, ut credentes in eam requiem admittantur. quinto Christum Pontificem, preces Patri offerentem exauditum esse ostendit, & Mundo salutem attulisse. Sexto promittit & inchoat altiore doctrinam excitans eos ad constantem patientiam, & perseverantiam. Septimo & octavo ex typo Melchisedech docet, sacrificium Christi Aaronis abrogatò longè præstantius successisse; excellentius quoque Sacerdotium esse Christi Leviticò, cum ipse in dextra Patris sedeat in cælis, & majorum Sacramentorum Minister fuerit, quàm Sacerdotes veteris legis. Capite nono ex ritibus veteris Tabernaculi & imperfectione hostiarum ostendit perfectionem novi tabernaculi & testamenti, in quo Christus Pontifex & hostia semel oblata emundat conscientiam nostram à peccatis. capite decimo docet, non legales hostias etsi innumeras, sed unicam Christi in cruce oblationem tollere & expiare omne peccatum. deinde laudat Hebræos, quòd & multa passi sint, aliisque vinculis compassi, & rapinam bonorum suorum cum gaudio susceperint, cognoscentes, se habere meliorem substantiam. undecimo ad ipsos in fide roborandos describit, quid sit fides, qui illius fructus, & quanta efficacia. capite duodecimo Christi & tot Sanctorum exemplò animat ad tolerandas constanter afflictiones, revocatque à peccatis, ne aliàs majora quàm Judæi cogantur pati supplicia. ultimò hortatur ad fraternam charitatem, ad hospitalitatem, ad misericordiam erga vinculos & ægros, ad obedientiam erga Præpositos. Orat, ut pro seorent, quod se vicissim facturum promittit; sperat eum Timotheo, se ipsos visurum; salutem omnes eorum Præpositos, & omnes Sanctos; mittit ipsis salutem ab omnibus de Italia fratribus.

Paulus absolvitur, & liber dimittitur.
Act. ultimo
v. 30. & 31.

Dum Paulus quaquaversum literas scribit, Lucas actuum Apostolicorum librum absolvit. Mansit autem Paulus biennio toto in domo, quam conduxerat, & suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum. Demum autem amicorum opera simul & excusatoriis literis Festi Judææ Præsidis impetratum à Nerone, ut post biennalem causæ discussionem per Romanos

Pos-

Pontifices (his enim, ut vult Baronius, causa hæc, utpote sacra, à Cæsare commissa fuerat) prolata publicè sententia Paulus è carcere & vinculis ex pediretur anno à morte Christi 31. Paulo absoluto Lucas sine actis Apostolorum imposito in Græciam reversus est, eamque & alias varias Provincias evangelizando obiit; ac tandem exælebs anno ætatis octogesimo quarto apud Patras urbem Achajæ Apostolatuum suum nobili martyrio conclusit. Paulus verò jam libertati redditus peragravit reliquam Italiam, uti & Galliam, & nominatim Hispaniam, uti proposuerat ad Romanos decimo quinto versu vigesimo quarto. Reversus ex Hispaniis revistit Syriam, Asiam, Macedoniam, Græciam, ac demum Romam rediit.

Interim anno à morte Christi trigesimo Jacobus frater Domini primus Jerosolymorum Episcopus à Judæis in Paschate lapidibus obruitur. Cùm enim scribæ & Pharisei ipsum supra pinaculum templi statuissent, ut inde ad populum loqueretur contra Jesum, ipse autem pro Jesu testimonium dixisset, eum dejecerunt, & semimortuum lapidibus obruerunt. Patris verò Achajæ Andreas Apostolus in Cruce fuit mortuus.

Anno à morte Christi trigesimo primo Barnabas Salamina in Insula Cypro martyrii palmam consecutus est; cùm enim disputasset vehementius in Synagoga cum Judæis, in egressu lapidatus est, & corpus rogo injectum; quod tamen ab igne illæsum Joannes Marcus ejus consobrinus cum quibusdam fratribus clam abstulit, & extra urbem in spelunca stadiis ferè quinque ab urbe distante sepelivit, addito sancti Matthæi evangelio, quod Barnabas hebraicè ex ore ipsius propria manu exceperat, eodem anno Marcus Evangelista Alexandria, dum juxta mare ad populum de divinis rebus verba facit, ab idolorum cultoribus funibus constrictus, & per plateas raptatus spiritum DEO reddidit. Simon quoque & Judas Apostoli in Perside pro Christo necati sunt; in Judæa verò alterò post anno Mathias.

Nero primis quinque imperii sui annis, quamdiu scilicet Mater Agrippina vivebat, sese in officio continuerat; hac autem interfecta totum se deinceps ludis infamibus, ac turpissimis rebus addixit; & demum etiam decimo Imperii anno Christia-

Jacobus & Andreas Martyrium subeunt. Martyrologium.

Barnabas, Marcus Evangelista, Simon & Judas.

Mathias pro Christo mortem oppetunt. Martyrologium.

Nero primò persequitur Christianos. Tacitus l. 15. Annalium.

nos persequi, in eosque savire primus Imperatorum cepit, ardentis Trojæ speciem spectare cupiens. Tyrannus urbem variis locis incendi jussit: cuius incendii ne ipse auctor esse putaretur, facti invidiam in Christianos derivavit; qui propterea quæsitissimis ac horrendis suppliciis Romæ affecti sunt; nam quidam ferarum tergis coniecti laniatu canum interiëre; alii crucibus affixi, alii flammis ulti; plerique facum instar in usum nocturni luminis deusti sunt. Horum sanguine magis effertus primam in Christianos persecutionem privatim hinc inde hætenus ceptam, nunc anno Imperii undecimo publicò edictò instituit. in qua inter alios plures, qui de domo Cæsaris & familia erant, ipse Poppæam Sabinam Augustam, licet alias in paucis amatam, irâ percitus ictu calcis percussam occidit. Per reliquum quoque orbem Romanum innumeri passi sunt, quorum nomina quidem non extant in terris, scripta verò sunt in Cælis.

Petrus & Paulus Romam reversi incarcerantur.

Quare Petrus primò, mox etiam Paulus, ut Ecclesiæ tum ob crudelem Neronis persecutionem, tum ob magicas artes Simonis, quibus Cæsarem & Romanos ad hoc usque tempus demerentabat, tum etiam ob hæreses, quas inter Christianos spargebat, penè labenti succurrerent, Romam redeunt. at strenuè pro Ecclesia laborantes iram Neronis brevi in se quoque converterunt. Simon videns, plurimos se relicto adherere Petro, ejusque potiùs prædicationi credere, ut insigni aliquo, sed vano miraculo eos à Petro averteret, ope dæmonum in aëra sursum volare cepit, veluti relicta ob infidelitatem Romanorum terrâ ascensus in cælum cum admiratione totius urbis. at Petrus facta ad Deum oratione impium spectante tota Roma dejecit in terram; quo casu fractis cruribus & quassato corpore tandem scelestus interiit. Verùm Nero ereptum sibi charum suisque rebus utilem virum dolens Petrum, qui præterea duas foeminas Imperatoris fide imbuerat, & pudicè deinceps vivere docuerat, in Mamertinum carcerem detrudi jussit; eique socium addidit Paulum, qui Christianam mulierem pellicem à Nerone desideratam ab impuro congressu averterat.

Petrus scribit secundam epistolam è carcere.

Ex hoc carcere scripsit Petrus secundam epistolam ad conversos ex Judaismo, cum jam divinitus didicisset, velocem fore depositionem tabernaculi sui. in ea hortatur, ut memores sint

maximorum, quæ à Deo acceperunt, donorum, & ad varias virtutes incitat: dicit, se brevi moriturum: doctrinæ suæ certitudinem ostendit ex Doctore Christo: prædicit, multos seductum iri à Pseudo-prophetis: pravos hominum mores acriter perstringit: propter quosdam adventum Domini negantes adstruit mundi renovationem, cum Dominus insperatò advenit. ultimò laudat epistolas Pauli, quas tamen, ut cæteras scripturas, quidam depravavit, contra quos ut se custodiant, hortatur.

Quo tempore Nero persecutionem in Christianos cœpit, eodem ferè contra Judæos bellum movit; quo denique excisis Jerosolymis Synagoga omnino everfa est. Futuram calamitatem Judæorum varia portentâ prænuntiavere. inter alia media nocte lux ingens circum altare fulsit, ut clarissima dies putaretur ad horam usque dimidiam. In festo azymorum orientalis porta ærea circa sextam noctis horam sponte patefacta. Non diu post in aëre visi sunt currus ferrei, & armatæ acies urbi circumfusæ. tum ipso die Pentecostes, cum Sacerdotes noctu in interiore Templo versarentur, strepitus ingens auditus est cum hac voce: *Migremus hinc.* unde Christiani memores monitorum Christi Hierosolymam emigrantes in alias & remotiores urbes se receperunt. Bello initium dedere tum gentiles Cæsareenses, qui obtento à Nerone urbis principatu Judæos vexabant; tum etiam Flori Judææ Præsidis avaritia & tyrannis, aded, ut Judæi à Romanis desciscerent pro antiqua libertate adversus ipsos arma caperent.

Cestius Gallus Syriæ Legatus Jerosolymam quidem mox obsedit, ut rebelles ad obsequium redigeret; verum à Judæis urbe repressus, & fugatus est. Victores in urbem reversi inter alios belli duces etiam Flavium Josephum, postea Judaici belli scriptorem, deligunt; qui in Galilæa & Judæa postea omnia rite ordinavit. Perlata Romam Judæorum defectione Nero Vespasianum, qui tum in Achaja erat, Judaico bello præficit. qui Titum filium Alexandriam misit, ut inde legiones deduceret hyemis tempore; quibus copiis auctus in Galilæa strenuè rem gerit contra Josephum, aliòsque Judæorum duces. Japha & Jotapata ab eodem expugnata: Josephus ipse captus. quo audito

Judæi à Romanis desciscerunt. Josephus de Excidio Jerosol.

Motus interni civium Jerosolymæ Jos. de Excid.

Sacra Veterum Temp. Histor.

D d d

dito

dito Jerosolymæ magnopere laboratum est intestinis motibus Zelotarum, seu pro patria libertate ante alios Zelum præferentium factione: qui & Idumæos advocârunt, & plerosque civium obruncârunt; atque inter hos Ananum ipsum summum Pontificem, adeoque Synagogæ ultimum.

A Nerone Petrus & Paulus Martyrio afficiuntur. Martyrologium.

Interim Romæ Apostoli Petrus & Paulus è carcere ducti gloriosam mortem pro Christo & Ecclesia subeunt, ille Cruce, iste, quia civis Romanus erat, gladio vigesimo nono Junii, anno à morte Christi trigesimo septimo. Æræ Christianæ vulgaris juxta Papebrochium sexagesimo quinto.

Linus Summus Pontifex.

Ab Anno post passionem Christi 37.

Sanctus Petrus Romæ jam diu antè creaverat Linum, Cle- tum, & Clementem Episcopos non quidem simul, sed successivè, prout crescens paulatim Fidelium in urbe ac suburbiis numerus suadebat; qui cum nulli sedi vivente Petro adstricti essent, Episcopi Apostolici vel potius Evangelici vocabantur. Et quidem Linum Petrus, cum longinquas percurreret regiones, Vicarium suum constituit, ad quem se diu absente alia Ecclesiæ in dubiis recurrere possent. Nunc verò mortuo Petro cœpit esse Pontifex Romanus; qui adeò rexit Ecclesiam quæ Vicarius, quæ Pontifex annis undecim. Post quos Clementi sedem reliquit martyriò affectus Saturnini Consularis jussu anno à morte Christi trigesimo nono. Hoc Pontifice regnante Nero, postquam non tantum Romæ, sed per totum latè imperium innumeros Christianos martyriò affecisset, tandem ob nimiam tyrannidem, qua etiam alios præclaros in Republica viros multos, atque inter hos Senecam Philosophum, & Lucanum Poëtam occidit, à Senatu damnatus est absens in Græcia, quò abierat, unde cum in Italiam reverteretur, ac Neapoli sumam defectionem intelligeret, quæreturque ad supplicium, in tuga se ipsum interemit: quocum omnis Augusti familia extincta est. audita Neronis morte Galba, qui tum Hispaniæ præerat, Imperator à Romanis militibus salutatus est. Vespasianus verò ad Jerosolymam obsidendam jam accedens eam expeditionem distulit; & Josepho Sacerdoti Judæo, & belli duci capto vitam donavit, quòd prædixisset, ipsum Imperatorem fore.

Nero perit.

Cle.